de ovend

Stellingwarfs tiedschrift

35e jaargaang nr. 3
april 2007

Kolofon

De Ovend wodt uutgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer in et jaor over de heerd bi'j de leden/ab. In dit blad verschienen bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde. geschiedenis en taelbeweginge.

Redaktie	Koosje Hornstra, Jimmy Visser en Jannes Westerhof
Buro-redakteur	Sietske Bloemhoff
Zetwark	Trijnie Telkamp
Omslag	Sietske Bloemhoff
Drok	Van der Meer, Oosterwoolde
Administraosie	Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Willinge Prinsstraote 10, 8421 PE Berkoop/ Oldeberkoop till. (0516) 451108, fax 451109
E-mail	info@stellingwarfs.nl
Webstee	www.stellingwarfs.nl
Lidm./Ab.	€ 12,50 in et jaor
Losse nommers	€ 2,50

ISSN 0166-7351

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

INHOOLD

Jimmy Visser	*Et veurofffen*	2
Jannes Westerhof	*Yde Lenting, een leven laank idialist*	3
Henk Bloemhoff	*Oonze taal, oonze zorg*	7
Freddie de Vries	*Et komt wel weer op zien poties terechte!*	10
Van de redaktie	*Ni'j beleidsplan van de Stelling-warver Schrieversornte kondigt duurzemhied en verni'jing an*	12
Van de redaktie	*Stellingwarfpop!!!*	14
Jannes Westerhof	*Kees Koopstra: Dit plak dot me wat*	15
Harmen Houtman	*Dát vien ik now een mooi boek*	18
Van de redaktie	*Negen kursisten slaegden*	20
W.H. de Vries	*De oorlog in de Stellingwarven -62-*	21
Redaktie	*Krummelties*	24
Bert Schapelhouman	*Stellingwarvers in et butenlaand (7)*	25
Van de redaktie	*Zin of Onzin?*	28
Redaktie	*'Hier zie ik mien kiender wel groot wodden'*	30
Lily Köhler	*Frikandellen*	31
Van de redaktie	*Eupening opknapte Bekhofschaans*	32

Foto's

foto omslag, blz. 3, 12, 14, 16 Sietske Bloemhoff
blz. 5 Yde Lenting
blz. 9 uut: Keizer, J., Ald- en Nijhoarne. Ljouwert, 1976
blz. 21, 23 archief W.H. de Vries

Foto omslag

De Bekhofschaans bi'j de Lende in Berkoop is hielemaole opknapt (zie bladziede 32).

Jimmy Visser ET VEUROFFIEN

Ja heur, ik zie et drekt, hi'j is d'r weer. Kan ok niet missen mit zoe'n opvalende kleur. Een kleur as de vaele overal van mien moe, die ze op 'e stal wel an hebben mos, mar waor as ze al zien levensdaegen een gloepende hekel an had. 't Vaalt ok niet mit aj' aandere ambisies hadden as boerinne te wodden. Zesendattig jaor het ze prakties alle daegen die vaele blauwe kleur an et lief had. Al vroeg het ze me leerd dat d'r kleuren binnen die aj' nooit dichtebi'j haelen moeten. Koestrontbruun en verwassen overalblauw. Die deugen niet. Alle jaoren ligt die iene kleur weer bi'j mi'j op de matte, groot vaelblauw mit een veensterglassien. De belastingbrief! Et is of de grieze me over de grauwe gaot, wiels ik onderhaand d'r wel an wend wezen kon. Ik pak him van de matte en hool him veer van mi'j of, kieper him dan boven op de kaaste: veur een maond het dat ding een daelders plakkien. Krek veur de eerste april za'k et wel weer veur 't locht haelen. Now liekt et wel as is dat blauwe kevot even vot, mar mien dag is daordeur al weer bedurven. In bedde bin ik d'r nog mit doende. Die naacht droom ik van die vaelblauwe kleur. Ik krieg nog een blauw kevottien. Een kleintien mit een stikkertien d'r op: Dit is belangriek!!! As een iesklompe mit kiepevel maek ik et kevot los. 'Mevrouw, wij hebben gehoord dat u zich vreselijk ergert aan onze blauwe belastingkleur. We dagen u uit een ander, beter toegankelijk ontwerp in te sturen. Kritiek leveren is gemakkelijk, kom dan ook met een nieuw ontwerp. Dit voorstel wordt u gedaan naar aanleiding van het nieuwe regeeraccoord in het kader van het motto: SAMEN WERKEN, SAMEN LEVEN'.

Och heden, now bin B-B-R ok nog drok mit mi'j west. Ik bin now tóch verplicht om mit te warken an die aekelige slogan *Samen werken, samen leven.* Dat ze me daor niet veur vraogd hebben, want dat motto had ik ok graeg aanders had. Ik had mi'j graeg beugen over wat mederner en stimulerender kwats. Wat moe'k now mit zoe'n opdracht. Maek een mooi kevot veur de belastingdienst. Inienen dri'jt et rond in mien heufd. Dit is prachtig. Dit moet een kevot wodden, dat iederiene graeg op 'e matte het. Ik heb et veur mekeer. Toegelieke kan ik even weten laoten, dat B-B-R de keunst vergeten binnen in heur akkoord. Nargens gien ommedaenken veur disse belangrieke zaeken. Betien dom, betien verschrikkelik dom. Hoe moe'n we now veerder geschiedenis maeken zonder keunst en kultuur van now en de jaoren die nog kommen. Dus, de kultuur moet ok op et kevot. De eerste en de twiede tael en as ik et toch veur et zeggen hebbe, kriegen de streektaelen een best plak in dit ontwarp. Idenen genoeg, inienen. De veurkaante en de aachterkaante kan ik bruken. Ze moe'n wel wat akkederen. De voegels van Esscher mit et lied van de voegels in Berlien, die wel vri'j van oost naor west vliegen kunnen. Een tekening van de Scheene van Dirk Kerst Koopmans mit et Stellingwarfs volkslied. Jan Mankes tegere mit Johan Veenstra. Een pracht kombinaosie, liekt me. De priesfoto van de verwoesting van Libanon wodt plaetst bi'j een verhael van W.H. de Vries. We hebben ommes nog niks van de oorlog leerd, dat gaot altied deur. De Friese koeneschilder Wiebe van der Zee op 'e veurkaante van et kevot en een lied van Normaal (De boer is troef?) of toch liever een beschrieving van een lekker maol van Wieke de Haan. Jopie Huisman en Harmen Houtman kuj' makkelik koppelen, Harmen het de gedichten toch al klaor. Theun de Vries ma'k niet vergeten in dit jaor, Douwe Kootstra wil d'r grif ok wel an mitwarken. Een museum kan ok wel op de veurkaante, de Theefabriek of die aorige uut Staphorst? Allebeide doe ik. Netuurlik moe'k dan nog wel wat van Ede Staal en een Drents stokkien zuken. Harm en Roelof lichtkaans mit heur lied om de streektael asjeblieft te bruken. Ik kan wel deurdoen mit die kevotten. Et mooiste zol wezen, a'k veur alle meensken die een formelier invullen moeten, een aandere kevot maeken zol.

Dan wo'k wakker van de wekker. Wat een prachtdroom. Jammer dat een droom bedrog is. A'k naor onderen gao en daor dat vaelblauwe kevot zie, moe'k lachen. Ik maek him los!

Jannes Westerhof

Yde Lenting, een leven laank idialist

'Wat bin ik daor vaeke west,' zee een ooldere man, doe we begin september van 't veurig jaor veur et grote hekke van kesteel Eerde stonnen. De meensken die daor stonnen deden mit an de kulturele busreize van de Schrieversronte. D'r is daor al tientallen jaoren een internationaole schoele en ie verwaachten niet dat iene uut de Stellingwarven daor bekend is. Doe ik him verwonderd ankeek, zee hi'j dat hi'j in en nao de oorlog in kaamp Eerde west was. Omda'k de geschiedenis van et laandgoed Eerde ken, docht ik op dat mement: mit die man moet ik es praoten. Doe we an 't aende van de reize stille stonnen veur et gebouw Overcinge in Haovelte, dat van 1947 tot in de jaoren negentig as volkshogeschoele in gebruuk was, zee diezelde man: 'Hier hebben de vrouw en ikke mekeer kennen leerd'. En omda'k jaoren in et bestuur van Overcinge zat, docht ik al weer: mit die man moet ik es praoten. Mar jow weten hoe dat gaot, d'r is altied weer wat aanders. Mar now zol d'r al een tied een interview mit Yde Lenting in De Ovend en ik wodde daor veur vraogd. Doe ik vreug wie Yde Lenting was, kreeg ik al rap deur dat et 'mien' man van de busreize was. Wat een toeval!

Nao een reize deur een kille en kletsnatte wereld waachtte een waarme ontvangst deur Yde en de vrouw in de Merelhof, een grote woongemienschop veur oolderen, in Drachten. Hi'j het hiele goeie herinnerings an zien jeugd in Berkoop waor hi'j in 1919 geboren is en tot zien dattiende woond het. Hi'j was op iene nao de jongste van vufe (twie zusters en twie breurs). Ze woonden in de helte van een dubbel huus an de Bovenweg. In de aandere helte woonde de vri'jgezelle Bouke Kuperus. Hi'j het vule leerd van disse man die as iene van de eersten een radio hadde, waor as Yde graeg naor luusteren mocht (hi'j herinnert him nog 'oom Keesje'). Bouke nam him wel mit aachter op 'e moter en ok op 'e jacht. In 1933 kwam heit in dienst van de perveensie veur onderhooldswark en et dri'jen van de brogge bi'j de Prikkedam. Veur Yde zat de leertied op schoele d'r op. Et was de krisistied en hi'j was warkloos. Warkloos, mar niet zonder wark. Heit was vule van huus veur et onderhoold, dus Yde dri'jde de brogge, zorgde veur de koppel schaopen en de grote tuun.

Yde Lenting.

Doe hi'j zeuventien was nam hi'j een beslissing die van grote invloed west het op zien leven. In 1937 zag hi'j in de Heerenveense Koerier een adverteensie veur een kursus op 'e volkshogeschoele Allardsoog in Bakkeveen waor jonge laandarbeiders en warklozen an mitdoen konnen. Dik dattig jongen kwammen d'r op of, alleman kwam op 'e fiets, de meersten uut et Noorden. Nao haost 70 jaor wet hi'j et nog percies, de kursus duurde van 12 november tot 12 jannewaori. Morgens praktisch wark en middags theorie en now en dan een exkursie. De theorie gong over verkenning en ontwikkelings in de laandbouw, mar ok over hoe de maotschoppi'je in mekeer zat en wat jow pesisie d'r in was. Now hadde hi'j op 'e Prikkedam deur et kontakt mit de schippers wel markt, dat

et in de wereld niet overal zo toegong as thuus, mar ("t is een cliché, mar o zo waor') hier gong d'r een wereld veur him eupen. Allardsoog was in 1932 as eerste volkshogeschoele in Nederlaand start. In Denemarken kenden ze al volkshogeschoelen vanof et midden van de 19e eeuw. Doe Yde de kursus volgde beston de schoele dus nog mar vief jaor, mar de oprichter Jarich van der Wielen hadde doe al kaans zien veur et leiden van de kursus meer meensken te vienen die d'r wezen mochten. Dat weren o.e. Hans de Vries Rijlink, Vital Hazard en Oscar Geurmanprex. Ze hadden een akedemische opleiding volgd, mar weren in staot de jongen die alliend mar een legere schoele volgd hadden, in begriepelike tael muuilike zaeken uut te leggen. De mannen maekten diepe indrok op Yde en hi'j het in die peer maonden slim vule leerd. Doe hi'j in jannewaori weer naor de Prikkedam weeromme mos vul dat niet mit. In oktober mos hi'j in militaire dienst: op 'e fiets naor Assen waor hi'j veur 5½ maond bi'j de verbiendingstroepen terechte kwam. Naor huus gaon nao ofloop was d'r liekewel niet bi'j, want doe was de mobilisaotie kommen en mos hi'j in 't aende van meert 1939 naor de greens bi'j Klazienaveen. Daor weren de omstandighieden geweldig slecht. Ze sleupen mit zoe'n 20 man in et stro en verscheidene wodden ziek. Daordeur mochten ze doe naor 't lekaol van een schoele en dat was een veruutgaank. Op een zundag hadde Yde 40,2 koorts en wodde mit de ziekenauto naor et diakonessenhuus in Emmen brocht. Daor dee blieken dat hi'j 'natte pleuris' hadde. Van half april tot half augustus wodde hi'j opneumen. In et militair hospitaol in Arnhem kwam hi'j as lopend pesjent. Begin november wodde hi'j naor et sanetorium in Hellendoorn brocht, en daor is hi'j percies een jaor west. Hi'j het daor een mooie tied had, zo vri'j as een voegel en iene gulden en vieftien cent in de weke as 'loon'. Hi'j was d'r kiend an huus en omdat hi'j elke dag een 'kuurwandeling' doen mos leerde hi'j de omkrieten goed kennen. Op 10 meie 1940 kwammen de Duutsers oons laand binnen en wodden al zien soldaotespullen verbraand. In november wodde hi'j gezond verklaord, hi'j kwam nog veertien daegen in een hospitaol in Utrecht om ofkeurd te wodden en moch doe eindelik naor huus. Haost twie jaor, van meert 1939 tot december 1940, was hi'j vot west. Mar een inkelde keer was d'r in Hellendoorn femilie op bezuuk west, want et was in oorlogstied een ommelaanse reize en et was vanzels ok duur. Op 'e Prikkedam kwam een hiel aandere Yde Lenting weeromme as d'r votgaon was en daor was niet op rekend. 'Hoe now veerder? In Allardsoog hadde ik Halbe Doele kennen leerd, die was now jeugdkonsulent bi'j et arbeidsburo op Et Vene. Ik docht, ik moet mar es naor him toe. En aachterof is dat mien gelok west. Et was meert 1941 en Halbe zee da'k zorgen mos niet in Duutslaand te kommen. Hi'j vreug as et niet wat was om een kursus veur jonge boeren en tuunders te volgen in Ommen. 'Doe mi'j mar bi'j de tuunders, want et boeren ken ik wel', zee ik tegen him.'
Zo zat Yde mit zoe'n 20 man van begin april tot september in de Padviender-boerderi'je, op et laandgoed van Baron van Pallandt bi'j Ommen. Kommandaant Willems had de leiding van et kaamp en zien opzet was om de jongen niet naor Duutslaand gaon te laoten. Daoromme perbeerden ze d'r kotte kursussen an vaaste te plakken. De meerste jongen hadden nao een posien genoeg van et wark en de iene nao de aandere verdween. 'Op et laeste weren we nog mar mit zien twienen over. We onderhullen de tunen van de baron en daor he'k vule wille an beleefd. Hier bin 'k de hiele zoemer bleven, omdat de kursussen verlopen weren. Kommedaant Willems hadde ondertussen een kaamp veur heropvoeding van jongen uut de steden opricht. An et aende van september kon ik as 'erveringsdeskundige' bi'j et heropvoedingskaamp kommen. Ik moch mit de jongen de bossen en de tunen in. Theorie en sport was op et kaamp. Veerder dee ik et kontakt mit de leveranciers, zoas de bakker en de melkfebriek.

Et strafkaamp Erika, dat vlakbi'j oons was, gruuide mar deur. An et aende van 1943 wilden ze oons kaamp d'r bi'j hebben en in december mossen we d'r uut. Et ministerie zorgde d'r veur dat de staf en een groep jongen naor et kaamp Ybenheer op 'e Fochtel kon. Een diel van de staf wol niet en van de jongen gongen d'r mar zoe'n dattig mit. Zo kwam ik onverwaachs weeromme in de Stellingwarven.'
De jongen mossen heide ontginnen o.l.v. de Heidemij. As peerd en waegen neudig weren, wodde Yde inschaekeld, bi'j gebrek an aanderen die dat konnen. Nao 'dolle deensdag' in september 1944 gongen de jongen d'r vandeur. Et kaamp kreeg doe een 'vlottende' bevolking, onderdukers, evakuees, meensken van de ondergroonse en aanderen die om alderhaande redens vot mossen of wilden en ok joodse jongen. Verscheidene meensken zatten in de ielegaliteit en d'r kwammen hiel wat waopens in et kaamp terechte. Deur dat alles kwam d'r een hiel aandere sfeer.

Yde Lenting an et woord in Allardsoog.

De belevenissen in et kaamp bin deur Jan Oosterkamp beschreven in et artikel *Et boefies- en onderdukerskaamp op De Fochtel* in De Ovend van april 2003. (Ok in et verhael van vrouw Bult-Buldstra, dat opneumen is de rebriek *De oorlog in de Stellingwarven* in De Ovend van april en augustus 2005 komt et kaamp Ybenheer in de tied van Yde Lenting an de odder, j.w.).
'Aj' et aachterof bekieken, verbaos ie je d'r over hoe argeloos we weren en hoe riskaant et was wat we deden.'
'Op 12 april wol de zeune van de direkteur van 'Veenhuzen' naor huus en ik bin mitgaon en daor naachs bleven. Doe ik de aandere dag in et kaamp weerommekwam was alles vot. Ik was hielemaol verbiesterd en doch, moet dat now zo. Ik was wel bliede dat de oorlog oflopen was, mar ik vuulde gien feestvreugde, wel teleurstelling over de gang van zaeken. Ok mit de meniere van optreden tegen de meensken die 'verkeerd' weren he'k grote muuite had. A'k terogge kieke bin 'k de oorlog goed deurkommen as 'legaal onderduker'. In juni gong ik mit de kern van et kaamp weer naor Ommen. Daor hebben we een groot feest had mit de Kannedezen.'
Vanuut kaamp Ommen kwammen d'r doe ok opvoedingskaampen in Sellingen en Appelsche. Omdat Bertus Frens, die tegenover kaamp Eerde woonde, in Sellingen kommedaant wodden was is Yde daor henne gaon.

En daor het hi'j veur et eerst een betaelde baene kregen. Tot dan toe had hi'j altied kost en inwoning had.
'Ok doe kreeg ik weer een zettien in de rogge. Bertus vreug mi'j as ik niet wat bi'jleren wol. Zo kwam ik mit een beurs op de laandbouwwinterschoele in Assen. Ik was in de kost bi'j een neve in de Grunningerstraote. Et was een hiele mooie tied, ie hadden vule kontakt mit aanderen deurdat d'r deur de oorlog meer oolderen weren. De theorie was wel es muuilik veur mi'j.
Nao de winter mossen wi'j in de praktiek. Ik kwam op een boerderi'je van 70 ha in Brummen. De winter d'r op weer naor de schoele. In die tied kreeg ik goeie kontakten, bi'jglieks mit Van der Kley, de direkteur van de volkshogeschoele Overcinge. Die vreug as ik niet wat over de ontwikkelings in de laandbouw vertellen wol op 'e Smilde. Dat was een hiele stap veur mi'j, mar et gaf wel zelsvertrouwen zok-zo-wat te doen. Nao die winter he'k de schoele ofsleuten mit praktiek op een proefboerderi'je tussen Grolloo en Rolde. Die zoemer he'k deurbrocht op 'e volkshogeschoele Overcinge en an et aende daorvan kreeg ik weer een zettien in de rogge. Van der Kley vreug waoromme ik niet een jeugdopleiding volgen zol in Brienenoord, een eilaantien in de Maas bi'j Rotterdam. Et was een opleiding veur ooldere jonge meensken die heur inzetten wollen veur de 'massajeugd' in de klubhuzen in Rotterdam. Et was een Spartaanse opleiding, waorbi'j praktiek en theorie saemen vullen. Die zoemer he'k warkt mit jongeskaampen, dat was niet makkelik, mar ik bin d'r deurkommen. Wel wol ik aander wark en zo kwam ik in et klubhuus in Koog an de Zaan. Daor had ik et rap bekeken, nao een peer weken gong ik mit de spullen aachter op 'e fiets naar Den Haag. Daor kende ik een oold-kursist van Brienenoord en deur him kwam ik in et oolde weeshuus in Schiedam en hulp de jongen die daor uutplaetst weren. Et was weer hiel aandere jeugd as daor ik an now toe mit warkt hadde. Ik kon daor an nao een posien an et wark kommen. Ik had et d'r best naor mien zin, mar ik had gien zittend gat, de oorlog warkte nog nao. Doe Bob Schouten van Brienenoord mi'j vreug as ik niet naor de volkshogeschoele Alaerdsduin bi'j Rockanje wol veur praktische begeleiding van kursisten bin ik daor henne gaon. Ik was daor 'manusje van alles', dee de sport, de exkursies, dri'jde films en dia's. Deur de volkshogeschoele koj' ok uutzunden wodden. Zo bin 'k vief maonden op een grote tuunderi'je west in Eton in Engelaand en in Auxerre in Frankriek veur een stage. Doe ik van die stage weerommekwam lag d'r een verzuuk as ik niet naor de volkshogeschoele Diependaal bi'j Markelo kommen wol. Nao goed drie jaor Oostvoorne gong ik daor henne.
In september 1955 kwam ik op Allardsoog, waor alles veur mi'j begonnen was. Et kan wezen dat ik aenlik de rust vunnen had om argens te blieven, want ik bin daor bleven tot mien pensioen in december 1984.Mar ik was netuurlik ok bunnen deur mien trouwen in 1957. We kregen een ni'j huus op Allardsoog en d'r wodden drie jongen geboren, die now in Enschede, Berlien en Haarlem wonen.
Et buurthuuswark was ontwikkeld deur Van der Wielen, Aafje Punter had d'r de leiding van. In de staf zatten alliend vrouwen en ze wollen d'r graeg een man bi'j hebben. Die man bin ik wodden en doe Aafje studeren gong, wodde ik heufdleider buurtwark. We warkten veur negen gemienten in de omkrieten. Awwe niet meer neudig weren omdat de meensken et zels ankonnen, zochten we weer wat aanders. Et wark is dus iedere keer weer veraanderd, mar et was wel altied een vorm van opbouwwerk veur jongeren en volwassenen.'
Ok nao zien pensioen het Yde him inzet veur tal van zaeken en now is hi'j nog doende mit et volkstunewark. Et gaot him an et hatte dat de jongste jeugd gien idee meer het waor de gruunte en et fruit wegkommen. Daor moet wat an daon wodden. 'Wat veur naeme et ok het, et opbouwwark stopt nooit en is nog altied neudig', zegt Yde.

Henk Bloemhoff

Oonze tael, oonze zorg

Grote streektaelkonfereensie in de Stellingwarven in meie

Op 25 meie die now ankomt zal d'r in de Stellingwarven een belangrieke (inter)nationaole streektaelkonfereensie wezen, onder de naeme *Streektaelbeleid en duurzemhied: waorveur, waorhenne en hoe!* Oonze streektaelinstelling Stellingwarver Schrieversronte in Berkoop/Oldeberkoop zet elk jaor symposia e.d. op. Disse keer is et onderwarp: streektaelaktiviteiten en streektaelbeleid zoas dat veur de toekomst neudig vunnen wodt.
De sprekers op disse konfereensie zullen mit veurbeelden et pebliek vertellen over et streektaelbeleid vandaege-de-dag en de aktiviteiten d'r bi'j in 'heur' regio. Ze zullen angeven wat veur streektaelbeleid ze neudig vienen veur de taeldomeinen daor ze over vertellen, zoks ok neffens hoe et toegaot in heur regio.
Een hiele riegel specialisten bleek bereid te wezen om in te gaon op o.e. de Nedersaksische, Limburgse en Friese situaosie, mar ok op die van streektaelen in Vlaanderen en Noord-Duutslaand. Nao et informatieve onderdiel mit lezings zal d'r een poletiek forum wezen. D'r zal o.e. ingaon wodden op vraogen as: hoe kun politici zorgen veur een goed streektaelbeleid?
De streektaelkonfereensie zal holen wodden in et multifunktionele centrum 't Vlechtwerk in 'oons eigen' Noordwoolde. Hoe de inhoold van et pergramme percies is, wodt begin april naor buten brocht. Inhooldelik wodt de konfereensie veurbereided deur de schriever van disse rebriek, i.s.m. Perf. dr. Roeland van Hout (Radboud Universiteit Nijmegen), Perf. dr. Hermann Niebaum (Rieksuniversiteit Grunningen) en dagveurzitter dr. Piet Heminga (Fryske Akademy).
De konfereensie is et vervolg op de Eerste Nationaole Streektaelkonfereensie, die veurig jaor op 16 juni holen wodde. De Raod veur 't Limburgs en et Bureau Streektaal Nederlands-Limburg orgeniseerden die konfereensie in de Staotezael van et Gouvernement an de Maas.
Iene van de sturende vraogen was: waoromme streektaelbeleid? Op 25 meie die now ankomt wodt mit de 'Twiede (inter)Nationaole Streektaelkonfereensie' in Noordwoolde geheur geven an de weens om an 'Mestricht' een interessaant vervolg te geven.

Kiek van de barg of: Kiekebarg?

Al een poze he'k, zo tussendeur, op zuke west naor 'de' benaeming van een uutgestrekte hoogte, oftewel 'barg', die krek onder Ooldehoorn over de brogge over De Tsjonger of De Kuunder ligt, van de kaante van Berkoop of bekeken dus. Die hoogte ligt an de oolde zaandweg daor aj' in gaon kunnen, krek aj' over de brogge linksof gaon binnen. Dan moej' drekt ok al weer rechtsof, dat is de oolde verbieningsweg in richting Ni'jhoorn. De hoogte die et dichtste bi'j De Kuunder ligt hiet volgens de botties daore tegenwoordig de 'Grote Kiekenberg'. En wat noordeliker ligt, jim raoden et al, de 'Kleine Kiekenberg'. Inderdaod, aj' bi'j de botties te raode gaon hieten die hoogten daor 'Kiekenberg'. Waor ik mi'j al een tied wat over verbaosd hebbe, dat is die *–n* in die anduding *Kiekenberg.* Mien verbaozing komt omdat ik et woord nooit aanders heurd miende te hebben as *Kiekeberg* of *Kiekebarg.* Laestdaegs he'k nog es een peer (oolde) Berkopers vraogd, en die zeden toch ok in een eerste spontaone reaktie *Kiekebarg* of *Kiekeberg.* Dus

zonder *-n*, zoas ze et in Berkoop ok wel over de *Knienebarg* hebben - dat is een hoogte die een betien centraol ligt, tegen et dörp an as et waore - en niet over de **Knienenbarg*. Dat laeste zol ok vremd wezen: in et Stellingwarfs is et ja ok *knienehokke*, *kiepehokke*, *pannekoeke*. Niks gien *n* d'r in, de uutspraoke is zonder *n*, en we hebben in dit geval ok niet mit de ni'je spelling van et Nederlaans te maeken.
Kiekebarg zonder *n* kuj' begriepen as een woord dat bestaot uut de stamme van et warkwoord *kieken*, daenk dus an *(ik) kieke*, en uut et zelsstaandige naemwoord *barg*. Dus ongeveer zoaj' je ok de bouw van de naeme 'Kijkduin' veurstellen kunnen. Van die dune of kuj' de omgeving goed zien, zo liekt et bedoeld te wezen. En zo ok liekt *Kiekebarg* vanoolds in te holen: *barg* die geschikt is om van daor of de omgeving goed te overzien. Dat *Kiekeberg* of *Kiekebarg* komt zo ok op verschillende plakken in Noord-Duutslaand veur. Dus in dat Nedersaksisch/Nederduuts is et krek as bi'j oons. Et wodt veur die wereld ok verklaord krek as ik ni'jsies dee: *kieke* + *barg*. Oons *Kiekeberg* e.d. krek onder Ooldehoorn liekt een Stellingwarfs/ Nederduuts woord te wezen. 't Is gien Fries docht mi'j (en aanderen), want in die tael liekt 'kike' as woord of stokkien woord niet goed te plaetsen. De benaeming *Kiekeberg* of ok wel *Kiekebarg* komt op oonze meniere veur o.e. in de Noordduutse stad Lübeck (as straotnaeme) en zudelik van Hamburg (o.e. angaonde een eupenlochtmuseum en et plak van een resteraant op een barg).
Dat we in et Stellingwarfs gien *–n* in zok soorte van woorden hebben, is haost regel: we zeggen ja ok *sniede-bonen* 'snijbonen', *sniede-mes* 'snijmes', *sniede-wark* 'snijwerk', *slikke-bek* 'snoeper', *zoege-pap(pe)* 'kamperfoelie', elk dus ok mit de stamme van een warkwoord op *–e* en zonder *–n*. We zullen dus niet zeggen **sniedenbonen*, **slikkenbek* of zo.
Dat et eerste stok et woord 'kieken' in de betekenis 'kuiken' e.d. wezen zol, is niet zo logisch. Dat woord is uut et Fries en ok bi'j oons en veerder in et noorden niet bekend vanoolds, veur zoveer nao te gaon vaalt temeensen.
In zien mooie boek *Ald- en Nijhoarne* geft J. Keizer een aorig verhaeltien uut de volksmond over een peer reuzen die doende west hebben zollen mit et greven van et reviertien De Boorn. Iene van de beide smeet een peer hanen vol zaand naor et zuden. Op die meniere ontston d'r een hoogte, en de iene reus reup tegen de aandere: 'Kiek, 'n berg!'. Zo zol de naeme ontstaon wezen... Keizer nuumt veerder de meugelikhied die de eerdere sneuper Geart van den Berg bedocht hadde: as de meensken die daor bi'j omme woonden heur omgeving (en et vee) es over kieken wollen, dan hoefden ze mar de 'barg' op te gaon om te kieken. Dat komt dus aenlik daele op wa'k al nuumde: *kieke(n)* + *barg* = 'kijk-berg'. Ie zollen ok nog uutkommen kunnen bi'j de barg van een zekere Kike, zo daenkt Keizer, en zo bin d'r nóg wel wat idenen. Mar feitelik, zegt hi'j, vaalt et woord niet goed te deurzien en zal et wel op wat aanders weerommegaon.
Kiekebarg of *Kiekeberg* uut *kieke* + *barg/ berg* liekt mi'j dus mooi an te sluten bi'j de Nederduutse vormen: *kiekeberg* = 'kijk-berg'. Mar hoe zit et dan mit die *–n* in iene van de beide uutspraoken? Veur et Nederlaans gelt dat dit soorte van woorden allienig mar in bepaolde biezundere gevallen een *–n* krigt Now wodt nogal es anneumen dat Ooldehoorn nao de middelieuwen de hieltied meer bewoond raekt is deur aandere meensken uut et noorden, Friestaeligen, die aanders praotten as de oorspronkelike bewoners, die Stellingwarfs praotten. Et zol wezen kunnen dat die kattegerie inwoners an *kieken* docht het en in ofwieking van 'gewoon Stellingwarfs' d'r dus in zien uutspraoke *kieken* van maekt het. Et is mar even een idee; et is niet zomar uut te sluten, mar an de aandere kaante vaalt et ok niet te bewiezen. Ok aanderen kun et woord zo 'uutlegd' hebben, trouwens.Butendat, wie mit Google an et zuken is op internet zal krek as ikke ok in Duutslaand wel *Kiekenberg* tegenkommen,

De Kiekebarg vroeger, mit zaandverstoeving.

zoas in de stad Essen (as een straotnaeme). Misschien gaot et daor toch ok om woorden mit as uutgangspunt et volle warkwoord *kieken*? Hoe dat ok zit, neffens et gewone petroon van et Stellingwarfs is et, docht mi'j, *Kiekeberg* of *Kiekebarg*. Mar wie wet bin d'r sneupers die uut oolde antekenings, van oolde kaorten en zo meer op 'e bodden brengen kunnen. In elk geval was volgens Keizer de *Kiekebarg* vroeger een goed punt om veer vot kieken te kunnen, want ie konnen zomar de torens en/of febriekspiepen zien van zeuven dörpen in de vere omtrek. Ie zaggen op die meniere Makkinge, Donkerbroek, Lippenhuzen, Gediek, Terwispel, Langzwaogen en Kotzwaogen, zo vertelt Keizer. De hoogte was om 1935 nog krapan acht meter, schrift hi'j. [Mit daank an Henk Nijzing van et dörpsarchief van Oolde- en Ni'jhoorn, Henk de Haan, Roelof Dragt, Pieter de Jong, Rudi Ebeling en aanderen]

Raevens in Raevenswoold

Hoe kuwwe tocn in et Stellingwarfs *raevens*- schrieven in een plaknaeme as *Raevenswoold*? Hoe zit dat? Now, et oolde Nederduutse woord is 'raven'. Et moet as begin een klaanknaobootsingswoord west hebben, krek as 'koekoek' en 'tjiftjaf'. Ok in et Nederlaans is et oolde woord 'raven'. De 'en' is d'r of valen, die wodde anzien veur een meervoolds-*en*. Deurdat de meensken de *-en* anvuulden as een meervoolds-*en*, hebben ze die votlaoten en is d'r 'raaf' van maekt. Zo kan tael veraanderen. Zoe'n soorte van 'aa' in et Nederduuts en Nederlaans geft in et Stellingwarfs de bekende *ae*-klaank. Bi'j oons komt zodoende nog altied et goeie, oolde inkelvoold *raeven* veur. Krek as bi'j et woord *laeken* krigt et meervoold een *–s*; daordeur hewwe dus ok *raevens*. Onderdehaand hebben de meerste sprekers in et Stellingwarfs de *–n* ok al wel votlaoten en zeggen ze *raeve*, en vule meer meensken hebben et gewoon over 'raaf', krek as in et Nederlaans. Ie vienen die vormen allegeer in et *Stellingwarfs Woordeboek*. En zo bestaon in et Fries ok nog 'raven' en 'raaf' naost mekeer, wiels in et Zuudwest-Drents nog 'rave' veurkomt. Tot in de 18e ieuw schreven ze ok in et Nederlaans wel 'raven(s)'!
'Ravenswoud' is as naeme in 1952 invoerd doe et dörp los kwam van Appelsche. Et is maekt naor et veurbeeld van 'Ravensmeer', de naeme van een meertien op oolde kaorten. Aj' dat as 'Raven-smeer' lezen dan is dat netuurlik wat vervelend, dat ze hebben mar keuzen veur 'Ravenswoud'!

Freddie de Vries

Et komt wel weer op zien poties terechte!

Jammer genoeg heb ik al de leeftied om over vroeger te vertellen. Doe wi'j (mien breurs en ik) zels klein weren, zeden we altied tegen mien oolden dat ze et niet altied over vroeger hebben mossen. Mar ja, toch ontkom ie d'r niet an aj' zels op leeftied kommen (wat een zwaor begrip, trouwens). Toch daenk ik de hieltied vaeker an die onbekommerde jeugdjaoren, die heur zo in de roerige jaoren zestig ofspeulden. Wi'j murken in oons rustieke en slaoperige dörpien Hooltpae liekewel haost niks van de flower power, de hippies en de opkomst van de popmeziek. Oons leven voltrok him in een cirkeltien van de Lende en de sparrebossen van Ni'jhooltpae, et stoomgemael op 'e Rizzerd en de roomse schoele en karke van Wolvege.
Bi'j et veurjaor daenk ik nog altied an de protters onder de dakpannen van et oolde dak, die oons mit een bulte kebaol morgens op 'e tied al wakker maekten. En dan heurden je al wied op 'e tied de eerste ni'jgies op de buurt as de buurvrouwen mit mekeer stonnen te praoten over de oolde stiekelhege, waor as de musken al even drok an et tsjilpen weren. Hej't al heurd, Sake is ok dood! Sake van Trientsje? Nee, Sake die altied op de botterfebriek warkt het. Oh, Sake van Vleeren mit die brieke heupe. Ja krek, zien vrouw het vroeger altied bij de domenee diend. Och heden, en zo gong zoe'n verhael en nog aandere praoties nog even deur.
Aj' dan op zoe'n zaoterdagmorgen over de Hoofdweg reden was et ien en al drokte van ventende middenstaanders. Wietse Meuleboer mit de bakkerskörf, Jan Gouma mit de lompe melkkarre, slager Dekker op een oolde brommer, Cor de Jong mit een flutte tassen an de fiets en netuurlik Jan Tjerkies mit de blikken pietereulie en een keeshontien in de fietstassen van zien prottelende Solex. As we in et veurjaor mit Roelof en Theo Kromkamp aachter naor de Lende of naor de Scheene gongen te eierzuken, reden we meerstal aachter een boer mit peerd en waegen die te melken gongen. Aachterop zat dan zien vrouw tussen de bussen en de zi'je

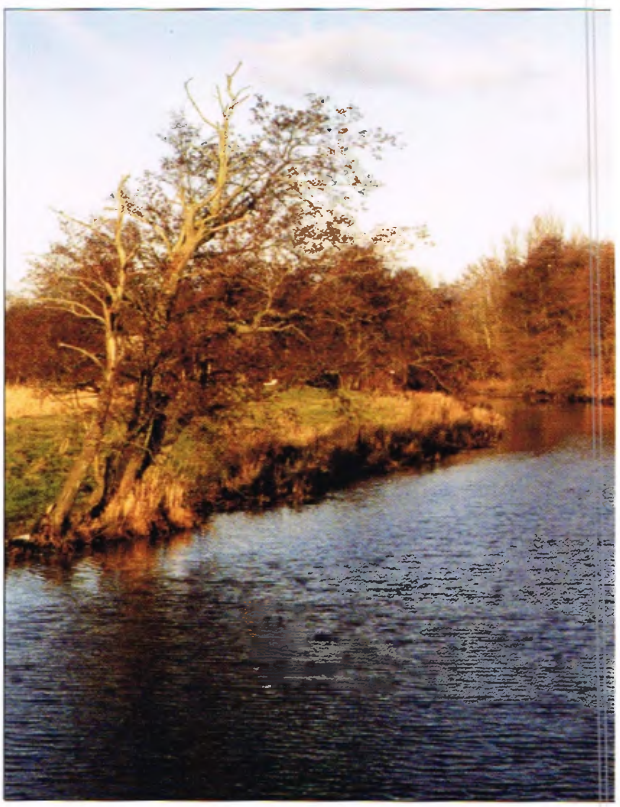

De Lende tussen Hooltpae en de Hoeve.

in een blauwe overal en een rooie buusdoek op et heufd. Zowat iederiene hadde nog peerden veur de waegen, mar hier en daor kwam d'r al een trekkertien om de hoeke kieken. Aachter de Bovenweg, halfweg de Lende, gongen de boswallen over in hujlaand en petgatties mit vule greidevoegels. De gritten en de kiewieten maekten veul

leven in et veurjaor en de dotters kleurden de lanen fleurig geel. Her en der was een boertien of zien knecht drok doende om de kleine dongbulties te verstri'jen in een laandschop waor as ze ien netuurlik gehiel mit vormden. Ok et weerlaompien (waetersnippe) mekkerde ziedelings mit zien vleugels deur de driegende onweerslocht om zien territorium of te baokenen. Vanuut de petgatten bi'j de Lende koj' et prachtige, jodelende geluud van de wulpe heuren, en de rietdompe (roerdomp) kreunde en hoempte geheimzinnig

vanuut et lange, overjaorige riet. En dan et lurkien (veldleeuwerik) die de mooiste lieties zong, hoog boven de krudenrieke, sompige lanen. Soms deden we wie et eerst dit kleine voegeltien ontdekken kon in de heldere veurjaorslocht as we in de onderwal laggen te waachten op et weerommekommen van een kiewiethennegien naor heur nust. We zwurven de hiele morgen deur et veld en telden netuurlik ok de haezen en de fezanten, want Wube, de vader van Roelof en Theo, was de plaetselike jaeger. Langs de Lende was et slim rustig en vaeke was rooie Jaap mit zien botien de ienige die we zaggen. Et Fryske Gea hadde doe al hiel wat netuurgebied langs de Lende, mar wi'j waogden oons daor niet in te kommen. Ok al wollen wi'j wel graeg (want daor laggen neffens oons bulten eier) wi'j dusten niet, omdat opzichter Geert Gooier neffens de verhaelen een geweer hadde. Ik heb him trouwens nooit zien in al die jaoren. We struunden alles of en mossen now en dan ok wel es een uurtien sokken dreugen as we votzakten in een petgat op zuuk naor ente-eier. Ok toompies petriezen vleugen oons nog wel es vlak veur de voeten weg, mar disse grondbruders leupen, deur et verdwienen van de bouwgies, doe al op de laeste voeten. Et prachtige korhoen was doe al van et teniel verdwenen op de restaanten heide, die jaoren daorveur meter veur meter op 'e schoppe gaon weren. Vri'j ongemarkt en laeter deur ni'je mesienen de hieltied vlogger (o.e. deur de ruilverkaveling begin jaoren tachtig) begon et laandschop in zien naodiel te veraanderen. Waeterbeheersing, grotere stokken laand en betere ontsluting weren funest veur hiel wat mooie kerakteristieke voegels, plaanten en dieren.
Mar jim weten et misschien al wel, ik bin gien pessimist, ondaanks mien veurofgaonde nostalgische verhaeltien. Hiel vule meensken zien now in dat we te veer deurscheuten binnen mit de mederne laandbouw en ik zie dawwe mit mekere de netuur weer op de reels kriegen. Niet alle voegels en plaanten kriegen we weeromme. Daorentegen kriegen we alderdeegst ok ni'je soorten, die wel degelik de muuite weerd binnen. Daenk mar es an et schitterende iesvoegeltien, de roodbosttapuit en de boomklever in de oolder woddende bossen. Jim zien wel, ik zie nog toekomst in dit overvolle laand waor as de laandbouw mit de hieltied minder laand toe kan, en de netuur eindelik op de juuste weerde schat wodt, die et warkelik verdient!!!

Van de redaktie

Ni'j beleidsplan van de Stellingwarver Schrieversronte kondigt duurzemhied en verni'jing an

Op 1 meert verscheen bi'j de Stichting Stellingwarver Schrieversronte et ni'je beleidsplan. Dat zal et raemwark wezen veur et wark en de aktiviteiten van de Stellingwarver streektaelinstelling in de kommende jaoren en veur et ontwikkelen van visies over de Stellingwarver kultuur. De titel is *Mit mekaander veerder mit et Stellingwarfs*, en et plan het betrekking op de tiedrekte tot 2016. In et plan wodt angeven op welk beleid, op welke aktiviteiten en ok op welke visies e.d. deurgaon wodt, en mit welke beleidsstokken en ontwikkelings rekening holen wodden zal veur de kommende jaoren. Zo wil et bestuur an de haand van de kriteria van et Europees Haandvest veur regionaole taelen of taelen van minderheden in verschillende domeinen taelaktiviteiten ontwikkelen en anvieteren, naost et basispakket an aktiveiten. Dat kan gaon om uutbreiding van de aktiviteiten van et instituut, mar et kan ok gaon om ni'je aktiviteiten in projektvorm. Et bestuur zicht de taelkunde en taelbegeleiding en et Stellingwarfs binnen hiemkunde as vaaste onderdielen van et Stellingwarver streektaelinstituut en zal d'r ok in die geest mit ommegaon de kommende tied. As de Stellingwarver Schrieversronte een professioneel instituut blieven wil en niet alliend mar een verieninge van vrunden van de streektael wezen zal, dan is een staf mit kwaliteitszetels een belangrieke veurweerde, zo zegt et repot. De omvang en inhoold van een protte vraogen om hulpe en infermaosie en de vraogen om hulpe bi'j alderhaande projekten maekt behoold van de tetaole fermaosie van now meer as neudig, zo docht et bestuur.

Schrieversronte-mitwarkster Trijnie Telkamp bödt veurzitter Doeke Duursma et eerste exemplaor an van et ni'je wark- en beleidsplan.

Krek as de laeste jaoren meer en meer gebeurd is, zal deurgaon wodden mit de veerdere professionalisering. Dat die vanneuden is is ok een gevolg van de gruui en de ontwikkelings. Veur de veerdere professionalisering is al een basisplan ontwikkeld. Veerder zullen d'r meer saemenwarkingsprojekten opzet wodden om et Stellingwarfs en et streekeigene heur gerak te geven. D'r wodt benaemens docht an biezundere doelgroepen veur kursussen, op et terrein van de tael liekewel as op dat van de geschiedenis. Waor et van nut wezen kan zal d'r nog meer saemenwarkt wodden mit aandere instellings as dislange, al wodt de riegel an now al as indrokwekkend beschouwd. D'r wodt o.e.

docht an veerdere saemenwarking mit et Projektbureau Zuidoost-Fryslân.
Extra publieksaktiviteiten wo'n verwaacht bi'j et in uutvoering nemen van et projekt Et Stellingwarfs en de dörpen, dat de Schrieversronte as plan het. Ok wil et streektaelinstituut meer wark maeken van et zichtber wodden van et Stellingwarfs, zoks o.e. in ansluting op een perveensiaole nota veur et Fries. Veur Stellingwarfs binnen hiemkunde op de basisschoelen zullen extra plannen ontwikkeld wodden, en mit et Tomke-projekt veur de ukken wodt deurgaon. Daor zal appatte financiering veur kommen moeten.
Et repot kondigt veerder o.a. jaorlikse symposia an, een aktieplan veur et Stellingwarfs in de media, en, veur de hiele kotte termien, een Stellingwarfs popfestival.
Mar liekegoed wodt deurgaon op de vaaste meniere van veurrang geven an de duurzemhied van et streektaelinstituut, an bestaonde aktiviteiten en de vaaste vormen van saemenwarking mit een hiele riegel instellings, verienings en ondernemings.
Onder de kop *Hoe now veerder?* geft et Schrieversrontebestuur zien belangriekste doel: 'Veur 1972 was d'r aenlik hielendal niks in en veur et Stellingwarfs. In 35 jaor tied is d'r hiel vule opbouwd. Aenlik is dat een klein wonder. Mar een wonder dat deur grote eigen inzet en deur de permanente steun van de gemienten en de perveensie tot staand brocht is. En daor moet mit vaort en visie an veerderwarkt wodden. Struktureel en mit oge veur een duurzem behoold'.
De titel van disse ni'jste Schrieversronte-uutgifte dot daenken an et richtinggevende repot/diskussiestok uut 1977, *Veerder mit et Stellingwarfs*, dat indertied mit op anraoden van Perf. dr. Anne Vondeling opsteld wodde. De keuzes die de Schrieversronte in dit ni'jste repot daelelegd het, bin netuurlik hielemaole van disse tied én ze bin richt op de volgende tien jaor. Toch het et bestuur veur duurzemhied keuzen in de vorm van behoold en verstarking en niet veur al te grote verni'jings-plannen. Dat komt uut et idee weg dat et goeie behaeld is mit een hiele protte inspannings en investerings en dus behullen wodden moet, en dat muuilik te veurspellen is hoe de wereld over een jaor of viere, vieve daenkt over et ommegaon mit oonze streektael en de streekkultuur. Een goed Stellingwarfs kenniscentrum en veerdere kennisontwikkeling zullen meensken in de toekomst hoe dan ok altied weerde an hechten blieven, dat meuj' netuurlik mit een gerust hatte verwaachten, dat daoromme ok de naodrok op duurzemhied. En bi'j slot van zaeke, oge veur duurzemhied past ok hielemaole in de geest van et mement; mit mekeer op een degelike meniere veerder, is de gedaachte. Et ni'je repot is 24 bladzieden en gelt vuuf euro, buten kosten veur et versturen omme.

VAN DE REDAKTIE

STELLINGWARFPOP!!!

Op 2 juni is et dan eindelik zoveer! Et eerste echte Stellingwarver popfestival STELLING-WARFPOP wodt holen!
Op et Pastorieplein in Wolvege wodt deur negen Stellingwarver popgroepen mitdaon an et eerste echte Stellingwarver popfestival. Et festival wodt orgeniseerd deur de Stellingwarver Schrieversronte in et kader van de Rabobaank anvieteringspries veur et Stellingwarfs. Die pries, bedoeld om et gebruuk van et Stellingwarfs an te vieteren bi'j bepaolde doelgroepen of aktiviteiten, wodde drie keer eerder holen. De eerste keer gong et om et Groot Stellingwarfs Diktee, de twiede keer wodden d'r twie zangaovens orgeniseerd veur zangkoren uut de beide Stellingwarven en de dadde keer was d'r een veurdrachtswedstried veur leerlingen van et basisonderwies.

De drie leden van Believeisadoubt die in een speciaole gelegenhiedsfermaosie mitdoen an STELLINGWARFPOP.

En now dan een popfestival! De warkgroep van de Rabobaank anvieteringspries veur et Stellingwarfs (Henny Koops, Roelof Dragt en Sietske Bloemhoff) is zoe'n twie jaor leden mit de veurbereidings begonnen. Aenlik al mitien kwammen ze op et idee om de warkgroep uut te breiden mit meensken uut de doelgroep zels. Dat was eerder ok gebeurd bi'j et orgeniseren

van de zangaovens en dat hadde slim goed voldaon. Binnen kotte tied wodde de warkgroep anvuld tot 11 personen die allegere, op wat veur meniere dan ok, wat 'hebben' mit (et organiseren van) festivals. Et bin Albertha Bloemhoff, Remy Tjassing, Jeroen van der Pol, Bernard Damhuis, Piet Tjassing, Robert van Dam, Anne Henk Bloemhoff en Léon van Lier.
Mit riegelmaot kwam de warkgroep bi'j mekere in Grand-Café De Burgemeester an et Pastorieplein in Wolvege. Dit kefé van Léon en Ria van Lier zorgt op 2 juni veur et nattien en dreugien, mar dri'jt ok uut enthousiasme mit in de orgenisaosie.

Negen bands doen mit
An et festival doen negen bands mit. Alle bands moe'n op zien minst ien Stellingwarfstaelig nommer brengen. Mit dat nommer maeken ze kaans op ien van de drie te winnen priezen. De eerste pries bestaot uut een geldbedrag van € 300,00, de twiede uut € 200,00 en de dadde pries is € 100,00 weerd. Mit een peer oproepen om je veur et festival an te mellen in o.e. *Twie pond 'n stuver*, oonze eigen boekekraante, was et tal bands dat mitdoen kan, zo berikt. Op dit mement staon d'r alderdeegst al een peer groepen op de reservelieste. Van de bands kwammen hiele enthousiaste en positieve geluden dat dit festival orgeniseerd wodt, en daor kan de Schrieversronte goed wies mit wezen, donkt oons!
De negen bands die mitdoen bin: een gelegenhiedsfermaosie van ***Believeisadoubt***, ***Gien Gok***, ***Infinite***, ***Memory Lane***, ***Parka***, ***Revolta***, ***Shady Lane***, ***Sweat Nothings*** en ***Zie Maar***. Wie uuteindelik mit de priezen strieken gaot, wodt bepaold deur een deskundige jury. In die jury zitten o.m. Willo de Bildt (docent opleiding Pop en Media, Liwwadden), Peter Riksma (neerlandicus en meziekliefhebber), Jan Oosterhof (Stellingwarver zanger en muzikaant) en Sjouke van Olphen (Rabobaank De Stellingwerven). Op dit mement wo'n nog een peer meensken benaoderd om plak te nemen in de jury.
De prissentaosie van et festival is in hanen van Jelle Broersma, bi'j bezukers van popfestivals een bekende naeme, en Jeannette Roeles, zi'j is veural bekend van et muzikaole duo Vroukje en Jeannette.

Cd
Et festival begint middags om drie ure en zal eupend wodden deur de burgemeesters van beide Stellingwarver gemienten. Et doel is dat d'r bi'j de eupening mitien de prissentaosie is van een cd, mit daorop de negen Stellingwarver nommers. De cd wodt in april opneumen in Studio Caseio in Tuk.
Et uutgeven van de cd wodt financieel meugelik maekt deur een extra gift van Rabobaank De Stellingwarven en een subsidie van de perveensie Frieslaand. De cd is vanof et festival op 2 juni te koop veur € 10.00 et stok.

Kees Koopstra (1938) is geboren in Wijnjeterp (tegenwoordig Wijnjewoude), mar verhuusde al in 1939 naor Hoornsterzwaag, waor heit een boerderi'je kreeg op pas anmaekte aarme heidegrond. D'r zol drekt elektrisch locht kommen, mar dat is pas 1954 wodden. Nao de legere schoele in Hoornsterzwaag gong hi'j naor de ulo op 'e Gerdiek. Ok al trok et boerewark, hi'j gong naor de kweekschoele op Et Vene. Hi'j ontdekte daor dat zien toekomst niet in et onderwies lag, en stopte nao twienenhalf jaor. Doe mos hi'j in militaire dienst. Nao 18 maonden dienst het hi'j toch keuzen veur de laandbouw en gong hi'j naor de legere laandbouw-schoele in Liwwadden, waor hi'j ondertussen wel ien van de ooldsten was. Vier jaor het hi'j doe boerkt in Jubbege in maotschop mit de heit van Gerrie, de vrouw waor hi'j mit trouwd is. In 1968 bin Kees en Gerrie naor de Grindweg in Ni'jberkoop gaon. Tien jaor laeter kwammen ze in Else boeren, laeter in maotschop mit de schoonzeune. In 1998 bin ze in een ni'je burgerwoning an de Eikenhorst wonen gaon en in 2002 stopt mit et boerken.
De heit van Kees was een echte verienigingsman en daordeur mar weinig thuus. Kees het altied perbeerd et niet zo veer kommen te laoten. Mar ofziedig hullen het hi'j him zeker niet. Zo is hi'j bi'jglieks wel van 1976 tot 1988 raodslid van Oost-Stellingwarf west en now nog bestuurslid van de oolderensoos in Else. Hi'j bestedet de tied now veural an 'schrieveri'je' en et (veurbereiden van) spreken bi'j begraffenissen en kremaosies. En dat het alles te maeken mit et plak dat him wat dot en waor hi'j over vertelt.

'Dat plak is aachter de komputer in et huus an de Eikenhorst in Else. Ja, een plak daj' niet drekt verwaachten van een man die altied boer west het. Hoe dat now zo kommen is?
In 1988 he'k een kursus 'uutvaortbegeleiding' daon van et Humanistisch Verbond. Ik was daor aktief lid van en omdat d'r al mar meer verlet kwam van meensken die spreken konnen bi'j een begraffenis of kremaosie hebben ze mi'j vraogd as dat niks veur mi'j was. Mien heit vun et altied al zo slim dat meensken die nooit in de karke kwammen of daor niks mit van doen hadden een 'donderpreke' van een domenee kregen as ze votbrocht wodden. Die meensken hebben ok recht op een weerdige begraffenis. Vroeger was d'r gien keuze, mar now wel en ik vun dat, a'k daor geschikt veur was, mien stientien d'r an bi'jdregen mos.
Mien verhael typte ik uut an de haand van wat antekenings. Mar a'k dan in de tekst wat veraanderen wol,

was dat een hiel gedoe. Dat zodoende kwam ik aachter de komputer.
Bi'j de uutvaorten weren d'r meensken die et verhael graeg in et Stellingwarfs of in et Fries heuren wollen. Van thuus uut bin ik Fries. In Else bin ik tussen de Elsigers Stellingwarfs praoten gaon. Mar zoe'n tekst wi'j' op pepier hebben. Einliks moej' et op pepier hebben, want de naobestaonden vraogen vaeke om de tekst. Daoromme he'k doe een kursus Stellingwarfs volgd om et schrieven te kunnen. Doe d'r een kursus 'kreatief schrieven' achteran kwam, he'k daor ok an mitdaon en daor he'k een hieleboel an had. Sund die tied schrief ik gedichten en verhaelen in et Stellingwarfs. In et Nederlaans schrief ik now allienig nog mar a'k mit een groep 'caravanners' van de ANWB op pad bin. Ik schrieve van elke dag een kolumn veur mitreizigers. Dat is dan drekt ok mien reisverslag. En vaeke schrief ik in et Nederlaans veur uutvaorten.
Verhaelen en gedichten bin plaetst in Myn hert dat trillet my, Studentehaever, De Ovend, 't Else Blattien en de Stellingwarver kraanten.
En dan moej' bedaenken da'k op 'e legere schoele zoe'n hekel hadde an et schrieven van een opstel. Hoe et now meugelik is da'k mit zovule nocht op dit plak aachter de komputer zit om te schrieven, begriep ik niet. Waoromme is die 'klik' niet eerder kommen?
Ik heb now altied een netisieblokkien bi'j mi'j. As me wat te binnen schöt of ik heur een opmarking die mi'j treft, dan neteer ik dat drekt. Kan ik d'r wat mit, daenk ik dan. De meerste daegen zitte ik hier wel twie uren, mar et komt ok wel veur da'k hier uren aachter mekeer zitte.

Et zet je an et daenken, ie leren luusteren en ie leren jezels beter kennen. Sund kot bin 'k op zuuk naor mien eigen geschiedenis, die him veur een groot pat an de ere kaant van de Kuunder ofspeuld het. Dat zal ik vaasteleggen in et Fries, en de tied, naodat ik de Tsjonger oversteuken bin in et Stellingwarfs. Ik praote mit meensken die mien oolden kend hebben en die mi'j as kiend mitmaekt hebben. Daorveur bin 'k vule op pad. En netuurlik bin ik vule op pad om gegevens veur de uutvaorten. Zo zorgt dit plak aachter de komputer d'r veur da'k ok vule buten de deure kom. Mooier kan toch niet!'

Kees Koopstra:

Dit plak dot me wat

(deur Jannes Westerhof)

Harmen Houtman

DÁT VIEN IK NOW EEN MOOI BOEK

Een ere wereld...

D'r bin tieden dat ik weinig leze. Dat is meerstal in de meitied. Ik bin dan naost mien wark doende mit et schrieven van vassies en schetsen. De lieties veur de Flying Stars en de Fryske Krite van 'e Jouwer moe'n veur de vekaansie klaor liggen, omdat de meziekmaekers daormit doende moeten. Ik zie verslaegen en receensies van boeken in kraanten en op 'e tillevisie, die me slimme ni'jsgierig maeken. De tied ontbrekt me om ze lezen. Dat vien ik spietig.
As et tegen de vekaansie lopt begin ik mit boeken. Op vekaansie, a'k gien daegelikse dingen onder ogen hebbe, kom ik tot lezen. Aenlik vien ik da'k wel wat meer lezen kan.

Op et aende van mien tienerjaoren weren d'r hiel wat Nederlaanse serie's op 'e tillevisie. Iene daorvan was de *Stille kracht* van Louis Couperus (1863-1923). Et verhael over de familie Oudijck, de resident, Doddy en Theo, de familie Van Does en al die aanderen. Van de prachtige rollen van Caro van Eyck, Pleunie Touw en Willem Nijholt geneut ik. Et Indië van de stille kracht, waor zaeken gebeurden, die de westerling niet verklaoren kon. Laeter kwam de serie *Van oude mensen en de dingen die voorbij gaan*. Ok daor keek ik elke oflevering naor. Mien belangstelling veur Couperus as twintigjaorige was opbluuid. In die tied las ik *De berg van licht*, *Eline Veere*, *Langs lijnen van geleidelikheid*. In pattie boeken mos ik me eerst wat inleven in et soort tael, mar vervolgens geneut ik van de romans.
Ik wodde fan van Maarten 't Hart en Roald Dahl. Wat die laeste betreft ok weer deur een serie van wonderlike en lugubere verhaelen op et kiekkassien. Ik bewonderde zien ongelofelike en onwarkelike fantesie. Veural et boek *M'n liefje, m'n duifje* vun ik prachtig. Een boek vol verhaelen mit slim onverwaachte aenden.
Et mooiste bin de boeken, die aj' niet daeleleggen kunnen. Die je van begin tot aende in de greep holen. Ie vergeten de tied. Eten laeter en laoten et pattietieden anbranen. Drinken koolde thee. Ie leven een schoft in een ere wereld, op een aander plak, mit ere meensken. In 1996 was ik slimme onder de indrok van *Russisch Blauw* van Rascha Peper. Een boek over een historicus, die vermoedt dat hi'j in de veerte wel es ofstammen kan van de tsarenfemilie Romanov. De schriefster pakt je beet en lat je niet weer los in de speurtocht naor et verleden. Ie vraogen je de hieltied of as bepaolde dingen wel of niet kunnen. Is hi'j in de veerte femilie van Nicolaas II of niet? Is d'r iene overbleven van de Romanov's? Kun historische feiten te maeken hebben mit et leven van de heufdpersoon?

Boeken die dichte bi'j je belevingswereld liggen, mag ik ok graeg lezen. Genieten van een boek is veur een diel invulen kunnen. Zoks had ik mit de boeken van Rudie van Dantzig, de daanser en hedentendaegse schriever. Ik las *Afgrond*, *Het spoor van een komeet* (over Rudolf Noerejev, de werelddaanser) en *Voor een verloren soldaat*. Van de laeste wodde een film maekt mit prachtige beelden deur Gaasterlaand henne.
Grijs is de kleur van de hoop,van de Russische schriefster Irina Ratoesjinskaja (1954), hul me zowat in oons vekaansiehusien op

Sicilië. Et autobiografische verhael over et verblief van Irina in een strafkaamp veur staots geveerlike, politieke 'misdaodigers' in Moldavië van 1982 tot 1986. Et is et verhael over vrouwen van verschillende ofkomst en geloven, die in een hiele kleine ruumte leven moeten. Mit et motto "Ze kriegen oons niet op 'e kni'jen, want we kommen weer vri'j ", konnen ze overleven. Heur onverwaachte vri'jhied kwam tot staand, doe heur gedichten, heur 'misdaod', in et westen publiceerd wodden en de media drok opvoerd wodde. Lichtkaans had ik een betien invulingsvermogen, omdat ik in 1983 Ruslaand bezocht had.
Iene van de mooiste boeken van dit jaor was de roman *Rembrandt* uut 1932 van Theun de Vries. Aenlik las ik him tegere mit *Rembrandt spreekt* van Rudie Fuchs, een boek dat over de techniek, de aachtergrond, de ingevings en de kennis van de oolde meester gaot.

De roman *Rembrandt* (de naeme was trouwens eerst Rembrant en laeter kwam de d d'r tussen) beslat et leven van de 17e ieuwse schilder naodat Saskia overleden was en hi'j tegere woonde mit Hendrickje Stoffels. Ie kommen dichter bi'j zien (vermoedelike) leven. De omgang mit zien leerlingen Maes, Mayer, De Koninck, Dullaert en De Gelder, die bi'j him in huus woonden, wodt prachtig beschreven. Et feit dat keunsthaandelers, de breurs Danckerts, him besodemieterden deur him lang niet alles uut te betaelen van wat ze van him verkochten, wodt meesterlik verteld. Ie zien him stillegies aachter in de keunsthaandel staon tussen allerhaande kopers. De breurs ontvangen et geld en schrieven et in heur kasboek. Rembrandt komt naor veuren en wodt verwonderd ankeken deur de anwezigen. Hi'j gript et kasboek tussen de pepieren weg en lest. Dan lopt hi'j naor de kaemer waor de kaaste mit de zakkies geld staot en pakt alles d'r uut. Ie zien et veur je.
Ok et holen en keren van Hendrickje en zeune Titus, wat et uutgeven van geld anbelangt, kuj' lezen. Dit dot hi'j an et onophooldelik anschaffen van prenten van bekende grote meesters, beelden, nuunders, waopens enzohenne om as veurbeeld of dekorstok te bruken in schilderstokken. De Vries beschrift hoe Titus hiel ongelokkig de eerste daegen op schoele beleefde. Et gaot over de ondergaank van Rembrandt en de opdrachten, die hi'j verlöst. Over de schaande die Hendrickje over heur henne krigt, omdat ze niet mit him trouwd is. Over dochter Cornelia, die him de laeste jaoren zo liefdevol verzorgt. Ie kriegen en uutgebreider kiek op 'e persoon van de schilder. D'r is beheurlik wat over de schilder bekend. Mit die feiten en een protte fantesie en inlevingsvermogen schreef Theun de Vries disse roman.

In *Rembrandt spreekt* geft Rudie Fuchs, eertieds direkteur van et Stedelik Museum, zien kiek op techniek en overdaenking van de schilder uut Leiden. Ok hi'j perbeert him in te leven in zien gedaachten. Rembrandt bekikt prenten nao schilderi'jen van Itiaanse meesters, mar was nooit in dat laand. Hi'j zag de warking van locht en schaad, mar bruukte et op een ere meniere. Hi'j zicht bubelse tefrelen en geft d'r opni'j zien dri'j an. Rudie Fuchs perbeert te aachterhaelen hoe de schilder in die tied ommegaot mit zien omgeving en opdrachtgevers.
Waor hi'j wel an toegeft en waor hi'j eigenzinnig (uniek) en staandvaastig blift. Ok over de techniek van et etsen kom ie in dit boek een protte te weten.
In september bezocht ik in et Rembrandthuus de tentoonstelling 'Rembrandt, de etser'. Een overzicht van zien wark mit een uutvoerige uutleg over verschillende etstechnieken. Een geweldige anvulling op wat ik in et boek lezen hadde. Op dezelde dag zag ik in de Beurs van Berlage 'Rembrandt, all his paintings'. Een tentoonstelling van alle schilderi'jen die d'r bekend binnen. Niet de echten vanzels, mar op posters in de juuste grootte. Ik zag mennig schilderi'je wat ik nog nooit zien had. Zoks is mooi, lichtkaans zal ik die nooit echt zien. Ik miste ok een

peer, die ik al es zien had. Et Rembrandt Research Project het liekewel een jaor of vuuftien leden al zien wark onderzocht en d'r beheurlik wat toeschreven an eren. Vaeke weren dat zien leerlingen. Ok de ienige Frieze, een petret van Saskia, is daorbi'j onecht verklaord.
Gelokkig heb ik al hiel wat echten van him zien. Vaeke ziej' die mar ien keer, aj' bi'jglieks in een butenlaanse stad binnen. Bi'j iene van zien schilderi'jen docht ik dat ok. 'Saskia als Flora' is een mooi wark dat in de Hermitage in St. Petersburg hangt. Doe ik daor was geneut ik d'r van en stelde me d'r op in da'k et nooit weer zien zol. Verbaosd was ik dan ok doe 'k et opni'j bewonderen moch in oons Rieksmuseum op de tentoonstelling 'De Gouden Eeuw'. Bi'j de expesisie 'Rembrandt zelf' in et Mauritshuus, waor een hiele protte zelspetretten hongen, zag ik ok goenend veur de twiede keer.
In et begin van de zoemer las ik meer as 600 bladzieden infermaosie over mien favoriete schilder. Deur disse twie boeken en een stokmennig tentoonstellings is et Rembrandt-400-jaor veur mi'j onvergetelik wodden. Op disse meniere brocht et boek mi'j opni'j in een ere tied en in een aandere wereld.

Van de redaktie

Negen kursisten slaegden

Van de twaelf kursisten die in et eerst-an an de kursus *Stellingwarfs veur beginners* mitdeden, deden disse keer negen personen examen. De kursus is tien aovens van elk twie uren laank. Butendat moej' ok, naor gelang de studiewiezer opgeft, nogal wat huuswark doen: taeloefenings, een warkstokkien over geschiedenis, van Stellingwarver literetuur genieten en gao mar deur. Drieje van de twaelf kursisten mossen eerder om tiedgebrek ofhaoken, mar de negen die an et examen mitdeden slaegden zonder perblemen.
An et aende van de examendag op 17 feberwaori kon Schrieversronte-veurzitter Doeke Duursma an alle negen kursisten et diploma anlangen. Disse meensken hadden in de loop van de kursus en ok op disse dag heur beste bienlien veurzet, dat koj' in alles marken. Ze verdienden et om even flink in et zunnegien zet te wodden, en dat dee de veurzitter dan ok even. De meensken die disse keer et examen haeld hebben, bin: Titia Dorine Bijwaard (Ni'jtriene) Teunie van der Wijk (Oosterwoolde) Attie Nijboer (De Fochtel), Wence Wassink (Liwwadden) Ulke Jochem van der Bij (Kollumerzwaog) Jacqueline Nijholt (Hooltpae), Martin Oostra (Wolvege) Nicolette Hartong (Boksum) en Yvonne Winters (Opeinde). Kursusleiders weren Grietje Bosma, Henk Bloemhoff, Pieter Jonker en Geert Lantinga.

W.H. de Vries - historikus '40/'45

De oorlog in de Stellingwarven - 62 -

In disse oflevering over de oorlogsjaoren 1940-1945 willen we et es hebben over et vervoer over et waeter en dan doelen we netuurlik niet op et inkelde schippien dat deur de Kuunder of deur de Lende veerde, mar we doelen op de grote waeterwegen deur Frieslaand as onderdiel van de verbiening Emden-Delfziel over De Lemmer en et Lesselmeer naor Amsterdam. Veur de beveurraoding van heur leger in de raandstad weren veur de Duutsers die waeterwegen van et grootste belang. Naost et militaire vervoer per spoor wodde van die verbienings dan ok deur heur drok gebruuk van maekt. Doe in september 1944 deur oonze regering in ballingschop in Londen de algehiele spoorwegstaeking uutreupen wodde en al et vervoer over de rails plat lag, was et belang van die kenaolen inienen veur de Duutsers van levensbelang wodden. Ten koste van alles mossen ze de waeterwegen beveerber holen en de eersten die dat ondervunnen weren de eigeners van binnevaortschippen. Et risseltaot was dat de schippen en ok de eigeners deur de Duutsers vodderd wodden en veur heur belangen veren mossen. Hiel wat schippers dochten daor hiel aanders over en peinsden d'r niet over om veur de bezetter te warken en deuken mit schip en al onder. Ze zochten een stil en aachterofplakkien op veur heur schip. De mast gong naor beneden en dan mar hopen dat et goed gong, want as ze vunnen wodden deur de Duutsers en heur haandlangers dan weren de raopen geer. Die schippers die wel veur de bezetter veren gongen weren aenlik alle daegen in levensgeveer, want in diezelde daegen wodde veur de Amerikaanse jaegerpiloten op de vliegvelden in Engelaand een twiede taek in et leven reupen. Naost heur opdracht om overdag de bommewarpers op heur vlocht naor Duutslaand tegen Duutse anvalen te bescharmen

Et schippien van de femilie Meester waor as ze mit z'n elven de oorlog moesten zien deur te kommen en waormit ze ok aachter Makkinge legen hebben.

kregen ze now ok de opdracht om alle vervoer, op de weg liekegoed as op et waeter, uut te schaekelen. Die taeke nuumden ze *The Fighter Sweep* of in et Nederlaans *De vri'je jacht*. Nao verloop van tied kwammen de heren in Engelaand tot de konklusie dat disse *Sweep* toch niet et effekt hadde dat ze hoopt hadden en dus wodde d'r ommekeken naor aandere wegen, en die aandere wegen weren d'r. Ze kwammen tot de konklusie, pakken we niet et schip, dan pakken we et waeter. In de belangrieke waeterwegen deur Frieslaand laggen verscheiden sluzen daor de waeterstaand mit beheersd wodde in de bovenliggende gedeelten. Dus gooi die sluus d'r uut en d'r vaalt niks meer te beheersen.
Op 11 november 1944 was et zoveer en vanuut et vri'je Noord-Braobaant, van et vliegveld bi'j Eindhoven, stegen in twie perturen mit mekere 46 Hawker Typhoon jachtbommewarpers op. Et eerste pertuur pakte de sluus bi'j Gaarkeuken in de perveensie Grunningen in et Van Stakenborghkenaol. Et twiede pertuur nam de sluus bi'j Terhorne onder hanen en et risseltaot was dat de sluus an iene kaante zwaor beschaedigd en tiedelik onbruukber wodde. De medallie hadde liekewel al een keerziede, want de beide sluuswaachtershusies bi'j de sluus bin deur de bommen troffen en dat het an drie meensken et leven kost, twie vrouwluden en een maegien. De iene vrouw was de 55-jaorige Tietje Hoekstra-Bergsma en zi'j wodde begreven in Wartena. De aandere sluuswaachtersvrouw was de 38-jaorige Ansje Hoekstra-Reidinga en wodde tegere mit heur dattien maonden oolde dochtertien Jantje Hoekstra begreven in ien graf in Terhorne. Alle drie wo'n ze herdocht op een monement in Rauwerd.
Dan was d'r nog een vierde slaachtoffer en dat was een Duutse soldaot, de 21-jaorige Obergefreiter Walter Siering die daor dienst hadde. Hi'j ligt now in IJsselstein op et militaire karkhof begreven. Op de weerommevlocht naor Eindhoven kreeg iene van de Typhoons pech. Zien moter leup waarm, omdat hi'j glycol koelvloeistof verleur. De piloot maekte een 'wheels up' noodlaanding in een aorig ofgelegen terrein onder Rotstergaast. De piloot (een Kannedees) kon onderduken en overleefde de oorlog. In 1983 was hi'j nog even weeromme op zien onderduukadres. Et gong om Flying Officer J.G. Fraser.
Dit verhael van buten de Stellingwarven, was aenlik een anlopien om te kommen tot et verhael van de schippen die in de oorlogsjaoren in de Stellingwarven onderdeuken laggen. Op plakkies hier en daor an de Kuunder en de Lende laggen in die jaoren schippers mit heur gezinnen in heur schip onderdeuken, omdat ze niet veren wollen veur de Duutsers. Dat niet veren deden ze uut et principe van de Duutser is oonze vi'jaand. De keerziede was dat d'r dan ok niet verdiend wodde.
Zo lag d'r ok een vrachtschip onderdeuken in de wissel (verbrieding) van de Kuunder, aachter Ni'jberkoop. En aachter de meule van Makkinge uut, vlakbi'j de Kuunder in een vri'j briede wiek, laggen zeuven schippen onderdeuken. Now weren dit gien grote boten, dus bin ze misschien veur de bezetters niet zo interessaant west.
In iene van die schippies van zoe'n dattig ton huushoolde et gezin van Koop en Aoltien Meester mit negen kiender. Et was gien kleinighied om mit zoe'n groot gezin die oorlogsjaoren deur te kommen. Via oonze kennissen in Makkinge, de femilie Meester, kwammen we in de kunde mit een zeune uut et grote gezin. Hi'j woont in Sneek en vertelde oons de oorlogsaeventuren op die schippies aachter Makkinge. We begrepen al gauw, dat et niet altied gong zoas et heurt. Mar in die tied kon d'r wat meer deur de beugel as in gewone tieden. In eerste instaansie mos d'r eten op et klied kommen veur die schippersgezinnen. De laeste oorlogsjaoren van '44 op '45 die ze daor deurbrochten, was et ok nog hiel koold. Naost et gezin van de femilie Meester, laggen daor vier boties van de bekende femilies Bakker en ok van de Vermanings. D'r wodde deur heur, om de kachelties waarm te holen, nog al es wat boompies ommezaegd en nao een

posien leup dat in de gaten. De boswaachter van Berkoop mit pelisie-assisteensie kwam d'r al gauw aachter wie de daoders weren en oonze infermaant mos mit om de plakken an te wiezen. Op weg daor henne kwammen ze veur een vri'j briede sloot. Oonze verteller docht, ziezo daor bin ik of, want die sloot is

sers registreerd wezen, De V.) en dat beest was netuurlik veur de eigen pot bestemd. De schippersgezinnen hadden ok wel zin in een stokkien spek en op een aovend trok een koppeltien manluden deur de lanen naor Berkoop en et varkentien. Ze mossen dubbel veurzichtig wezen, want et was spertied (ver-

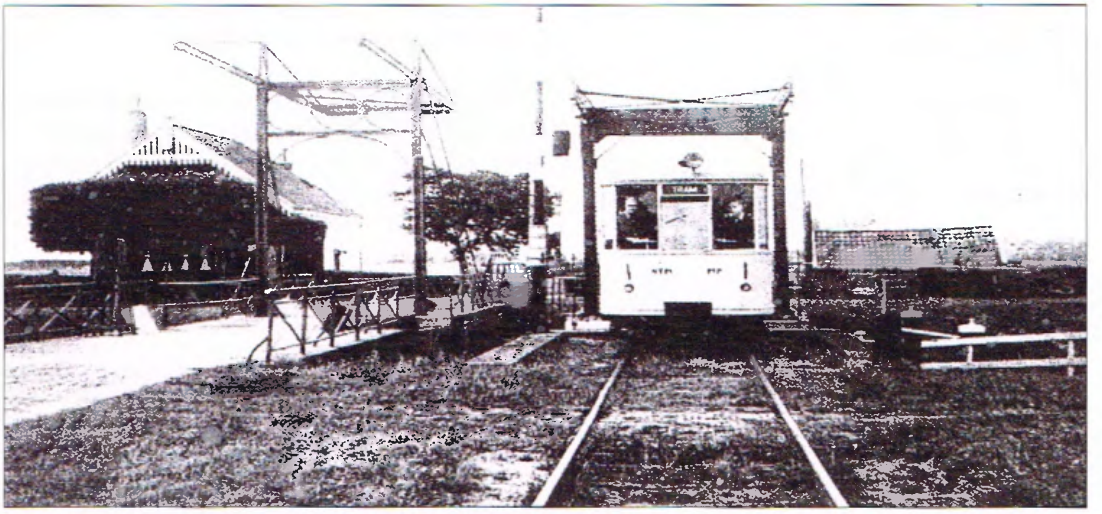

Bi'j de Balkwegbrogge aachter Makkinge is in de loop van de jaoren hiel wat veraanderd. Dit is de brogge die de Duutsers in de hoogte dri'jden en daor ze de lagers van kepotsleugen. Van alles wat d'r op disse foto staot, is niks meer weeromme te vienen.

bried en ik durf daor netuurlik niet over. Hi'j hadde verkeerd docht, want hi'j wodde bi'j kop en kont grepen en d'r over smeten!
Ok gongen ze de boer op mit een emmer om melk te haelen en die mos netuurlik wel ofrekend wodden. Et gebeurde dat de centen d'r gewoon niet weren en goeie raod was duur. Ze gongen op pad mit een pispot (et was wel een ni'jen iene) en de boer mos de melk daor mar in doen. Die keek vremd op, mar et gebeurde. Doe mossen de centen op et klied kommen en die weren d'r niet. Now, dan mos de melk mar weeromme in de busse en dat wol de boer netuurlik niet, uut een pispot weer in de busse. Disse streken konnen ze netuurlik mar ien keer bi'j dezelde boer uuthaelen. Ok hadden ze op heur zwarftochten ontdekt, dat Luit de Boer uut Berkoop een aentien van de Grindweg of in een hokke een klandestien varkentien an et vetmesten was (alle vee mos van de Duut-

beuden om buten te wezen, De V.) en niet veer van et varken was ok nog een Duutse waachtpost. As waopen hadden ze een moker mitneumen. Ze kwammen in et hokke bi'j et varken en iene gong scharreld over et varken henne staon om et beest in bedwang te holen. Een aander zol him dan een beste mep veur de kop geven mit de moker. Op etzelde mement dat de man de moker onderhaelde dri'jde et varken de kop omme en de klap kreeg et beest niet op zien kop, mar op zien schoolder. Op etzelde mement moesten ze maeken dat ze vot kwammen, want et beest was niet dood netuurlik, mar beulde ommeraek. Dus gien spek veur de schippers. De Duutsers zullen et wel heurd hebben en de ere dag was et beest d'r niet meer. Dit weren de vri'jbuitersverhaelen van de schippers aachter Makkinge.
De oorlogsellende was mit de bevri'jding in april 1945 veur de schippers aachter Makkin-

ge nog niet veurbi'j, want weerommetrekkende Duutsers leuten op 13 april 1945 sluus nommer twieje in de Kuunder springen in de weg van Ni'jberkoop naor Hoornsterzwaog. De hiele Boven Kuunder leup tot de sluus bi'j de Drie Tolhekken leeg en de schippies laggen op et dreuge. Ok et schip dat aachter Ni'jberkoop in de wissel lag. Et duurde tot in de haast veur de boel weer klaor was.
De brogge in de Balkweg naor Donkerbroek wodde deur Duutse soldaoten in de hoogte dri'jd en de laogers d'r van kepotsleugen. De onderdeuken schippers hebben de brogge zo goed en zo kwaod et gong weer op zien plak brocht. De Kannedezen hebben hier laeter daankber gebruuk van maekt.
In dezelde tied lag de boot van Bokma in Oosterwoolde bi'j de zuvelfebriek mit een vracht keze. Die boot kon ok niet veren en de keze begon te bruuien, mar was wel eetber neffens et onderzuuk van een dokter. Doe was et hekke van de dam en kwammen d'r hiel wat stiekeme klaanten.

Om gezondhiedsredenen moet De Vries et een posien kalmer an doen. We weensken him alle goeds toe en hopen mit him dat hi'j in de haast de draod weer oppakken kan. (red.)

Van de redaktie

Re-integraosiepries 2006

In de meertmaond kreeg oons kantoor bericht dat de Stellingwarver Schrieversronte ien van de acht genomineerden was veur de Re-integraosiepries 2006 van de gemiente West-Stellingwarf. De pries is insteld deur die gemiente en de Commerciële club West-Stellingwarf. De acht bedrieven en instellings weren nomineerd veur heur inzet bi'j et re-integreren van meensken die gien wark hebben. De nominaosie geft an dat oonze stichting daor in 2006 op een biezundere meniere een bi'jdrege an leverd het. De uutrikkinge van de pries gebeurde op 21 meert in et WTC Expo in Liwwadden deur burgemeester Van Klaveren van West-Stellingwarf. De pries wodde wunnen deur et bedrief FAAN uut Wolvege. De Schrieversronte is liekewel hiel tevreden mit de nominaosie, die geft ommes ok nog es weer et maotschoppelik belang van oonze stichting an.

Nedersaksisch Vocaal Ensemble

Oflopen 5 april trad veur et eerst et Nedersaksisch Vocaal Ensemble op in de stad Grunningen. Et gaot hier niet om zomar een koor, mar een streektaelkoor. Engels, Fraans, Duuts en Nederlaans wodt deur dit koor niet zongen. Et koor zingt alliend in de zes taelvariaanten van et Nedersaksisch taelgebied. Et ensemble legt liekewel de latte hoge. Meensken die bi'j et koor willen, moe'n eerst een stemtest ondergaon, et koor zal uuteindelik uut 36 leden bestaon. Op dit mement bestaot et koor uut 8 zangers en 15 zangeressen, d'r kun dus nog een tal bi'j. Wie meer over dit prachtige initiatief weten wil, kan kieken op **www.nedersaksischvocaalensemble.nl**. Mar ie kun ok even bellen mit Jaap Mulder, 0597-432719, of Geeske Houkes, 0591-361239.

Bert Schapelhouman

Stellingwarvers in et butenlaand (7)

Zoa'k al eerder vertelde was ik butengewoon bliede en gelokkig mit oons gezin in Kannede. Mien warkzemheden gavven mi'j veul voldoening. Mien levensdoel was om mien eigen boekhoold- en taxaosiebedrief te hebben. En now doemde inienen Californië groot en driegend veur mi'j op.
As eerste in de femilie vertrok Janny heur bruur Reint en zien vrouw Mini mit de beide kiender naor Californië. Binnen een weke hadde Reint daor goed wark en een plezierig huurhuus. Binnen twie weken weren ze zo gelokkig as wat mit heur ni'je leven in Californië. Reint hielemaole, want hi'j hul van zunne en waarmte. Kot d'r nao vertrok ok Albert mit zien gezin die kaante op, en hi'j hadde binnen twie daegen wark en een huus. Binnen twie jaor kochten Albert en Ria heur eigen woning in een slim mooie butenwiek van Los Angeles. Albert trof et biezunder in zien wark en was al gauw veurman in een groot bedrief. Iedere weke in die winter, doe et in Ontario beheurlik koold was en d'r een protte sni'j lag en valen bleef, weren de tillefoonties uut Californië niet van de locht. Et gong gewoonlik over et mooie weer daore en de noflike tempereturen en de goeie verdiensten en dat et wark zo plezierig en goed was en goed betaeld wodde in vergelieking mit de lonen in Ontario.
Persoonlik kon ik liekewel Kannede niet loslaoten. Wi'j weren in Kannede ankommen as aarme emigraanten, mit minder as $ 50,00 in de buse. We bin waarm en geweldig vrundelik ontvongen, we wodden overal hulpen. We trouwden d'r in 1955, kregen d'r oonze kiender en bouwden een bluuiende zaeke op. Haost alles wat we hadden was betaeld en we hadden al een speerrekening bi'j de Royal Bank van Kannede. Ik zie now nog altied dudelik et gezicht van de klerk veur me, doe ik die rekening eupende mit $ 5,00. Hi'j vreug me as dat alles was waor ik de speerrekening mit eupenen wol. Ik zee een betien notsk: 'Ja, veur vandaege wel.' Mar d'r kwam alle weken minstens $ 10,00 bi'j, et kon niet beter en mooier.
We weren zo tevreden as wat mit oons leven daor. Ik vun et prachtig om ere Nederlaanse emigraanten te helpen, en was bliede da'k goeie dingen veur de gemienschop doen kon. Dat ik vun et mar niks dat we vot moeten zollen. Ik vuulde me Kannedees mit de Kannedezen. Butendat, de dokters daore hadden mien leven redded, doe ik maegkanker had en op een naacht zowat doodbloeded was; ik had 90 percent van mien bloed verleuren. Ik was 17 weken in et ziekenhuus west, en doe ik et ziekenhuus uut kuierde kregen we gien rekening van al die weken zorg en verpleging. Ik vergeet ok niet weer de dokter mit zien bezorgde, grieze ogen die tegen me zee: 'Asjeblieft, rook now nooit meer, et is zo slecht veur je gezondhied.' Die aovend telde ik mien sigeretten, et weren d'r twaelf, en ik drokte ze in de prullebak van mien ziekenhuuskaemer. Ik heb daornao nooit weer een sigerette anraekt in mien leven. Ik was laeter zo bliede as wat dat ik de wil en et deurzettingsvermogen had om d'r of te blieven. Gelokkig roken oonze zeunen en heur femilies ok niet.
Ik sleup in die tied niet best, want ik was d'r de hieltied mit an de gang wat we allemaole wel niet missen mossen as we Kannede verlaoten zollen.
In et veurjaor van 1961 kwam mien mem naor Kannede. Ze was biezunder opgetogen doe ze oons wuiven zag, doe ze uut et vliegtuug stapte. Ze was verschrikkelik bliede mit

de kiender, veural mit Freddy, want hi'j was naor mien heit, heur man Frederik nuumd. Bi'j oons thuus nam ze Janny flink wat wark uut hanen, ze kon now ienkeer muuilik stillezitten. We maekten doe ok een reize mit heur naor Algonquin Park in et noorden van Ontario. Et was prachtig, mar in de dadde naacht kregen we een zwaore onweersbujje. De donder rolde over de heuvels en bargen; et gedreun weerkaetste tegen te heuvels en et weerlochtte onophooldelik. De regen stroomde mit bakken vol uut de locht. Et hul oons uren wakker. De volgende morgen was alles liekewel heerlik fris, de voegels zongen heur hoogste lied en mien mem geneut volop. De wereld was as et waore opni'j geboren. Alles geurde en reuk zo fris, dat park is warkelik ien en al poere netuur. We gongen doe ok nog een posien naor een slim ofgelegen meer mit een mooi wied en zaanderig straand. Morgens deuken we eerst in et meer en laeter gongen we dan mit een moterboot et meer op. Op een morgen zwom d'r alderdeegst een hatte aachter oonze boot an! Et was d'r heerlik rustig. We haelden bi'j een ienvooldige boerderi'je, zoe'n acht kilemeter veerderop, vasse eier, vas brood en wat gruunten die de boer zels verbouwde. Et weren hiele aorige meensken, die et vanzels ok fijn vunnen om es weer mit iene te praoten, daor in die grootse stilte.

Mien mem geneut mit volle teugen en waogde heur nog in et waeter, ok al hadde ze et zwemmen nooit leerd. Ze vun et eerst wat griezelig, mar de laeste vier daegen gong ze alle daegen bi'j de boot et waeter in.

We bezochten doe ok nog een groep Indianen, die woonden nog in 'teepe's'. Mien mem kreeg alderdeegst zoe'n grote Indianeheufddos op et heufd en de bried glimlachende Algonquin Indiaan perbeerde mit heur te daansen. Hi'j hadde pikzwatte ogen en was slim gespierd. Mien mem glom van plezier en rolde zowat omme van et lachen. Op de weerommereize naor Oshawa vul ze in de slaop van al die emosies en drokte. Et was een grandioze vekaansie west veur oons allemaole.

Daornao brocht ik heur veur twie weken naor mien breur Johannes en zien vrouw Lammy in Addison bi'j Brockville. Nao die twie weken gongen we mit heur, Janny heur oolden en oonze kiender nog naor de Niagara-waetervallen. We vertrokken aorig op 'e tied en gongen via de grote autoweg om Toronto henne naor et Niagara schiereilaand. Daor is et waarmer en meer zommer en d'r wo'n een protte bloemen kweekt. In die streek hebben veul Nederlaanders, deur hadde te warken, et goed daon mit heur specialisaosie in bloemen en struken, tot kaktussen an toe. Et is goed om te weten dat dat allegere niet zomar gong. Et was een hiele stried om et zoveer te kriegen, om de kundighied, de know-how om zo mar te zeggen, van de 'oolde wereld' te kombineren mit de pioniersgeest van de 'ni'je wereld'. Ondertussen is et kweken van bloemen en plaanten in Niagara op twie nao de grootste bloeme-industrie van Noord-Amerike. Et is de trots van Niagara mit meer as 220 kassen mit sniedebloemen, potplaanten, vaaste plaanten, struken en alderhaande verschillende soorten kwekeri'jen. Et is dan ok een biezunder interessaante streek om te bekieken.

Bi'j de Niagara-waetervallen vunnen we een gezellig motel, mit een mooi uutzicht op de enorme Kannedeze waetervallen. Et is onveurstelber, zo prachtig en groots et allemaole is. Et waeter dreunt dag en naacht deur. De parken d'r ommetoe bin prachtig anlegd mit een protte bloemen en mooie kuierpaeden. Et grote park, of liever de bloemetuun, wodt daegeliks bi'jholen deur een groep tuniers.

Mien mem en Janny heur mem konnen et ommeraek goed mit mekere vienen, wiels ze niet uutkeken raekten op al die mooie bloemen en die enorme waetervallen. De Kannedeze en Amerikaanse waetervallen weren en bin geweldig, et maekt niet uut wanneer aj' d'r kommen. D'r weren honderden bezukers, die krek as oons niet uutkeken raekten op die dreunende en broezende waetervallen mit een prachtige regenboge d'r boven. Een

lichte nevel van waeterdaamp raekte now en dan de bezukers.
D'r wodde deur oons een protte kuierd en al die buterlocht dee oons goed. De kiender vunnen et bliekber ok mooi, want Harold kri'jde van plezier. We bezochten et hiele schiereilaand, mit al zien mooie parken en tunen, mar nao twie naachten gong et weer op Oshawa an. Et was zowat middernaacht doe we thuuskwammen en iederiene was muui, mar voldaon.
Doe gong mien mem weer op huus an, vanuut Toronto naor Amsterdam. De KLM zorgde hiel goed veur heur, ze kon now ienkeer gien woord Engels. Op Schiphol wodde ze deur mien zuster Annie ophaeld. Ze was slim bliede dat ze weer thuus was in Oosterwoolde, mar vertelde an iederiene die et mar heuren wol hoe geweldig et allegere was bi'j heur kiender in Ontario. We hadden heur nog niet verteld dat we hoogstwarschienlik binnen et jaor Oshawa veurgoed verlaoten zollen om oons ni'je bestaon op te bouwen in Palo Alto in Californië.
Die drok om te verhuzen bleef, de kiender weren de hieltied ziek en eindelik besleut ok ik, da'k niet langer waachten mocht om heur gezondhied.
De laeste maond in Ontario was d'r iene van ofscheid nemen mit een lach en een traone. Doe we oonze pepieren en dokementen hadden en we vertrekken konnen, wodde oons huus in hanen geven van een oolde klaant, een Kannedeze advekaot. Die hadde volmacht om et huus te verkopen veur een pries die we vaastesteld hadden. Et huus raekte leeg, et verleur inienen et kerakter. Oonze zaeke gong naor een kantoor in et winkelcentrum van Oshawa, mien kontrakt mit de ni'je boekhoolder was regeld en ik kreeg de rest van de verkoopsom en inventaoris volledig uutbetaeld. Dat bedrag wodde mitien overmaekt naor een Amerikaanse baank in Noord-Californië. De spullen die niet deur de verhuuswaegen ophaeld wodden, kwammen in de auto mit anhangwaegen, en we weren klaor veur vertrek. Veurdat we de deure veurgoed aachter oons dichtetrokken, wodde d'r eerst nog even rondreden deur Oshawa en de omgeving waor we al die jaoren zo gelokkig west weren.
Ok de heit en mem van Janny mit heur dochter Kundina weren in heur eigen auto en zo vertrokken we mit twie auto's en mit stille trom uut Oshawa. Vroeg in de naomiddag reden we bi'j Port Huron Amerike binnen. De pepieren wodden konterleerd, de douane glimlachte en zee: 'Welkom in de Verienigde Staoten.' Die dag kwammen we welgemoed via Lansing, in de staot Michigan en Chicago in Des Moines, Iowa an.
Mar wi'j zongen in de auto uut volle bost 'O, Kannede'. Alderdeegst oonze zeune Fred, hi'j was doe goed vuuf jaor oold, perbeerde mit te zingen.

In de volgende oflevering vertel ik over oonze reize mit de auto dwas deur Amerike en uuteindelik Californië.

van de redaktie

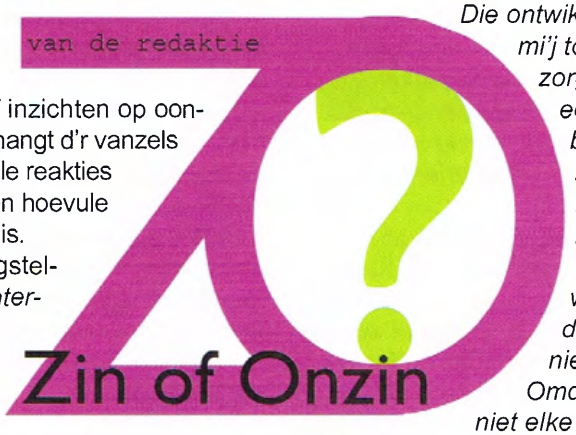

In de eerste Ovend van dit jaor begonnen we mit *Zin of Onzin*. Lezers van die ni'je rebriek kun alle keren reageren op een vraogstelling van oonze kaante. In de eerstvolgende Ovend nemen we de, naor oons idee, meerst aorige en/of biezundere reakties of inzichten op oonze vraogstelling op. Et hangt d'r vanzels een betien vanof hoevule reakties as d'r binnenkommen en hoevule beschikbere ruumte d'r is.
Op oonze eerste vraogstelling *Zin of onzin van internetdagboeken* wodde deur vier meensken reageerd. Twieje d'r van kun jim hielemaole lezen, uut de ere twie hebben we de meerst opmarkelike fragmenten keuzen.

De eerste uutgebreide reaktie is van Jan Koops uut Oosterwoolde:
Lao'we in 't eerste plak vaastestellen dat et een vremd verschiensel is, een internetdagboek.
Dagboeken ommes wodden vroeger altied in de besleutenhied van de eigen (slaop)kaemer beschreven en dan opruumd op een plak waor een aander et niet vienen zol; en dan vaeke ok nog mit een eigen slot, zodaj' et niet lezen konnen zonder sporen aachter te laoten.
Hiel vaeke was et iens niet een echt dagboek, want d'r wodde ok wel es ien of meer daegen oversleugen. Dan was d'r gien tied veur of de schriever hadde gien inspiraosie. Vandaege-de-dag zien we overal in de wereld et omgekeerde: elkeniene mient dat hi'j of zi'j altied wel argens wat over te vertellen het en alle emosies moe'n tegenwoordig in de eupenbaorhied.
De tillevisie kuj' niet anzetten of d'r is wel een pergramme op waor as meensken dingen veur 't locht brengen die vroeger niet verteld wodden. Aj' nog niet op de tillevisie west binnen, dan wodt et tied en perbere iene te zuken die aj' lange niet zien hebben, of maeke et goed mit iene waor aj' spul mit hadden, of kom naor veuren mit een hiele vremde eigenschop of een weens die aanderen niet hebben. Negen tegen tiene daj' daor de kommerciële zenders mit haelen zullen.
Die ontwikkeling – zo liekt et mi'j toe – het d'r ok veur zorgd dat meensken een internetdagboek begonnen binnen: jezels veur et voetlocht brengen ok al hej' niks te vertellen. Want, lao'we eerlik wezen: vule hebben die dagboeken vaeke niet om hakken.
Omdat d'r now ien keer niet elke dag wat biezunders of ni'js te vertellen is, kriegen wi'j een protte herhaelings van zaeken te lezen. Et gaot dan over zaeken as et eten daj' had hebben, de bosschoppen diej' daon hebben of de huushooldelike zaeken waoj' as schriever een hekel an hebben.
D'r bin mar weinig internetdagboeken die daegeliks de muuite van et lezen weerd binnen. De meersten sloven heur uut om elke dag te schrieven, wiels et veur de kwaliteit beter wezen zol en maeke d'r een weekboek van (of hole d'r mit op...).
Wat het de lezer d'r an te weten wat de schriever vandaege eten het, dat de auto stokkend is, dat de tuun d'r mooi bi'j ligt, dat de jongste zeune valen of de vrouw naor de Huushooldbeurs is.
Op et wark hangt argens een spreuke: Aj' niks te doen hebben, doe et dan niet hiere. Veur de dagboeken gelt etzelde: Aj' niks te schrieven hebben doe et dan niet op internet... Nee, internetdagboeken bin in de meerste gevallen stokkies egotripperi'je en getugenissen van narcistische persoonlikheden die heur persoonlike verhaelen bliekber niet op een aandere meniere kwiet kunnen; zollen ze gien partner hebben of te min vrunden? Want waoromme hej' aanders langst en schrieve oninteressaante stokkies veur een peer meensken die longeren naor dit soorte van emo-web?

Toegelieke moe'we vaaststellen dat d'r ok een kattegerie schrievers is die heur niet inholen kan en vege op internet de vloer an mit aandere meensken of instaansies of overtugings. Daor zal wel etzelde veur gellen: gien aander om heur henne die zokke kritiek daegeliks heuren wil – dan mar op internet!
Juust dat laeste soorte van dagboeken hebben vaeke gien meugelikhied veur et geven van een reaktie die d'r bi'j plaetst wodden kan. Zo is d'r dus gien 'verhael' meugelik. Ik zol zeggen: aj' dan kritiek hebben willen, laot die aander dan een eupenlike reaktie geven kunnen– dan hej' recht van spreken. Anders niet. Aj' kritiek geven willen, dan moej' d'r ok zels veur eupenstaon !
Mar ja, zoas d'r meensken binnen die van Frans Bauer holen of van pergrammes as De Gouden Kooi, zo zullen ze d'r ok wel wezen die heur verslingeren an et lezen van dagboeken die weinig tot niks veurstellen. Ie kun je zels ofvraogen as disse meensken wel echte boeken lezen zullen: literetuur. D'r is zat literetuur waorin de schrievers ok heurzels naor veuren brengen, mit emosies en alles wat d'rbi'j heurt. Mar dan is et literetuur omreden de stilistiek en opbouw van et verhael, de spanning die d'r in brocht wodt en de verrassende ontwikkelings die veurkommen. Et persoonlike wodt daorin vaeke opneumen in een brieder gehiel. En bi'j literetuur maekt et om de drommel wel uut of ie de iene bladziede lezen of de aandere. Bi'j internetdagboeken hej' vaeke de gedaachte: verzin ik me now of he'k ditzelde stokkien gister ok al lezen? En aj' dan de veurige bladziede bekieken dan bliekt dat d'r bliekber weer es gien kreativiteit of inspiraosie bi'j de schriever was, want: weer etzelde.
Dat as et an mi'j liggen zol, dan zollen de meerste internetdagboeken van et web haeld wodden moeten. De schrievers daorvan kriegen een pepieren dagboek en meugen daor heur pennevruchten in zetten. Laot dat dagboek nao een jaor lezen deur een uutgever: het die d'r belang bi'j en geve et uut? Dan mag de schriever een internetdagboek eupenen. Eerder niet!
Dus: zin, mar vaeker: onzin !

De twiede reaktie is van Corry Westerhof uut Darp:
'Internetdagboeken lees ik nooit. En door wat in de publiciteit rond de laatste verkiezingen gezegd werd over dagboekjes van politici, heb ik niet de indruk daar veel aan te missen. Het lijkt vooral te gaan om oppervlakkige informatie over de buitenkant betreffende zaken. Geef mij maar een goed interview, lekker ouderwets op papier.'

Een fragment uut de reaktie van Freerk Mulder uut Peize:
...'Et ligt der mor aan wel of schrift. Kiek, as t gaait om t dagbouk van mien noaberske dij allerhande doageliekse dingen schrift in heur internetdagbouk, zoas zai heur w.c. weer hemmeld het. 'n Nije rol aan de muur hongen en mit t zulfde wotter ook nog ais de tegeltjes mitnomen het. Doar heb ik gain belang bie. Mor as t gaait om beveurbeeld t internetdagbouk van de Stellingwaarfse schriever Johan Veenstra, dij mag ik huil geern lezen. Dij lees ik din ook alle doagen. Hou hai ons 'dwingt' zien Stellingwaarfs te lezen. Sums liekt zien schrieven van gewone doageliekse dingen, mor as ie deurlezen is 't gewone der gaauw vanof. Ik lees tussen zien regels deur, hou hai gebruuk moakt van echte en hoast verdwenen Stellingwaarfse woorden. Hou de man van zien toal holdt en as laifhebbende schoulmeester ons bie d haand nemt om toch mor slim bliede te wezen mit t Stellingwaarfs in aal zien gelederen. t Laandschap, d netuur, d minsen en de geschiedenis van zien streek'...

Een fragment uut de reaktie van Lucas v.d. Brink (via mail, zonder adres):
...'In de Ovend van feberwaori vreugen jim de lezers om een reaktie over de schrieveri'je van dagboekies op et internet. Now, daor kan ik hiel kot over wezen: ik vien et verschrikkelik! Vroeger hadden we een dagboekien allienig veur oons zels, veural veur

laeter. Tegenwoordig moet iederiene oons zo neudig mitlezen laoten over alderhaande onzinnige geilkikkerderi'je, zo van: kiek mi'j. Wie et mit wie dot en wanneer, wodt brieduutmeten beschreven. Een protte drokte over hoe as de tuun d'r bi'j ligt en hoe groot de ni'je auto wel niet is. Et bin ok vaeke alliendstaonde raandfiguren, manluden vaeke die an zoks beginnen. Et gaot nooit es over bi'jveurbeeld heur waarme gevulens veur vrouw en kiender en wat ze zoal veur de veriening in 't dörp doen of zo'...

De vraogstelling veur de volgende keer is: *Zin of onzin van et gebruuk van schoelnaemen.*
Ie zien vandaege-de-dag nogal es et gebruuk van schoelnaemen. Is dat now omdaj' je eigen naeme niet mooi genoeg vienen, of omdaj' aorighied hebben an et bedaenken van ere naemen, of omdat misschien niet veur je eigen miening uut durven te kommen...? Wi'j vraogen oons of wat jim, as lezers van oons tiedschrift, daor now van vienen. Dat daorom, hej' over disse vraogstelling een miening, laot oons die dan weten. Graeg jim reaktie veur 1 meie mailen naor de redaktie van De Ovend (**info@stellingwarfs.nl**) of toesturen (Willinge Prinsstraote 10, 8421`PE Berkoop/Oldeberkoop).

Krummeltien

'Hier zie ik mien kiender wel groot wodden'

Op een feestelike bi'jienkomst op 19 april verschient in Oosterwoolde een boek bi'j gelegenhied van de grote opknapbeurt van de wiek Oosterwoolde-Zuud. Et boek dat uutgeven wodt deur de Grontmij en de gemiente Oost-Stellingwarf beschrift de periode tussen 2002 en 2007. In die jaoren wodde de hiele wiek Oosterwoolde-Zuud hielemaole op 'e schoppe neumen en opknapt. Et risseltaot is een prachtige, zowat ni'j andoende, wiek mit alderhaande ni'je elementen en veurzienings. De ni'je wiek kwam tot staand in nauwe saemenwarking mit de bewoners en woonstichting Actium. Omreden et toch wel om een hiel biezunder projekt gong hebben de Grontmij en de gemiente besleuten een boek over et hiele gebeuren uut te geven en an de bewoners uut te dielen. In et boek wo'n liekewel ok tal van aorige historische wetensweerdigheden uut et gebied beschreven.
Veur et schrieven en et drokklaor maeken van et boek is de Stellingwarver Schrieversronte vraogd om deskundige hulpe te verlienen, en een goeie saemenwarking kwam tot staand. Een hiel groot pat van de teksten in et boek bin daorom schreven deur Pieter Jonker en Nicolette Hartong. Een diel van die teksten is ok in et Stellingwarfs opneumen, veur de vertaeling d'r van zorgde Sietske Bloemhoff. De prachtige vormgeving van et boek is verzorgd deur Sijtze Veldema van Stilet-vormgeving uut Dwingel.

Lily Köhler

Frikandellen

Et is zundagaovend, kwat over zesse en et regent piepestaelen.
Ik bin zo muui as een podde, heb gien nocht meer om te koken en riede zo hadde as mien auto kan, liekem allienig naor de petatkraom.
Ik neem petat-mit, daenk ik zundig. Wat kan et me ok schelen.
De kraom het een soorte van uutbouw, waor as een baankien onder staot dat me daenken dot an de tied da'k nog kampeerde. Mit de hiele femilie, onder een lappien tentedoek van aanderhalve meter in de regen…
Op et baankien zit een vrommes van middelbaore leeftied, ze het een grote bak petat op heur schoot…
Kot knipt haor naor de laeste mode, lange broek an. Vol overgaove dipt ze de petatties in de mayonaise en kikt me straolend an.
Omreden ze ok alliend is, gao ik nao et bestellen van mien vette hap gezellig naost heur zitten.
Een stokmennig menuten warken we ieder oons petattien mit smaek naor binnen.
'Mal, hen,' begint ze… 'da'k hier zo van genieten kan. Weej', twie jaor leden is mien man uut de tied raekt, van him mos ik op zundag altied een vuufgangen diner klaormaeken. Soep… gruunte, vleis en eerpels… pudding… keze… en koffie mit een sukelaogien toe. Now ik alliend bin hoef ik dat niet meer.'
Veraldereerd kiek ik heur an, ik doe mar krek as is et de gewoonste zaeke van de wereld wat ze me vertelt en eet verlekkerd deur.
'De kiender mochten bi'j oons nooit mit ongekamde haoren an taofel kommen. Krekkengeliek ok niet mit smerige hanen. Spiekerbroeken weren hielendál van den boze! Jow hebben now wissezekers wel deur, hoevule reboelies ik sust hebben moet in mien leven.'
Allat kikt ze me an. 'Hebben jow ok kiender?' vragt ze.
'Ja,' nik ik.
'Now, dan hoef ik jow hielendal niks te vertellen…'
Tegere smikkelen we wieder. Ik vuul me nao et eten van de waarme petat weer aorig bi'j de warken en veeg voldaon mien hanen of an et servettien dat ik veur niks bi'j de petat kregen hebbe.
'Dat ik dit toch durve!' ropt et vrommes inienen mit volle mond.
'Da'k now gien schuldgevulens hebbe, vanwegens da'k hier zomar in zoe'n alledaegse tente zit! Op zundag-aovend… mit een plestiek bakkien mit petat en mayonaise op mien schoot!'
Gelokkig sist et vet in de grote frituurpanne alderheiselikst en het de petatbaos oons praotien niet heurd.
'Now hi'j dood is kan ik dit allemaole DOEN!' Ze zicht dat ik aorig schrik van heur uutspraoke en perbeert heur woorden wat minder hadde over kommen te laoten.
'Somstieden leut hi'j ok wel es een boertien gaon an de eterstaofel. Hiel zachies… Op sloffies. Netties hul mien man dan zien rechterhaand veur de mond. Hi'j schrok d'r zels van, mar daor kon hi'j toch niks an doen? Ik vun dat hielendal niet arg.'
Een dikboekig kletsnat echtpeer lopt de petatkraom in en straampelt naor et buffet. Uut een gevuul van saemheurighied, dat vrouwluden onderling vaeke hebben kunnen as ze naost mekeer zitten, schoft mien buurvrouw gniezend een stokkien dichter naor me toe op et baankien.
'Wat wi'j' hebben' vragt de man, wiels hi'j over zien schoolder naor zien wederhelte kikt.

'Petat mit, een kiepepote en een glas dubbele cola...'
Mit ogen as op staelties volgt ze de lompe bewegings van de man, zicht mit andacht hoe zien vrouw de mayonaise van heur vingers slikt en zwiegt.
Ik kom in de bienen, betael en smiet et lege bakkien in et vullisvat.
Krekkengeliek as een natte dweil, flappert et tentdoek over de roestige stange henneweer-denne in de wiend.
Et dringt tot me deur dat dit niet bepaold de omgeving is waor ik mien zundagaovend veerder deurbrengen wil, en zuke mien autosleutels.
'Gaoj' now al vot?' vragt de vrouw een betien spietig. Ik nikke.
'Ik niet,' gnist ze ondeugend.
Veur de twiede keer huppelt ze naor et buffet. Verlekkerd gluurt ze deur de vette rute van de toonbaanke.
Wiels ik mien parreplu opstik om et honneweer te weerstaon, heur ik nog krek hoe ze in hiel 'Algemien Beschaefd Nederlaans' hiel dudelik zegt: 'En nu wil ik nog graag Twee Dikke Frikadellen...'

Van de redaktie

Eupening opknapte Bekhofschaans

Op 24 meie zal middags de eupening wezen van de opknapte Bekhofschaans an de Lende bi'j Berkoop. Een flink tal orgenisaosies uut Zuudoost Frieslaand hebben veur die gebeurtenis een tal biezundere aktiviteiten ontwikkeld veur verschillende doelgroepen.
Om 12.45 begint et zonuumde Expertdiel in Et Waopen van Berkoop, mit een inleiding over de Friese Waeterlinie, de Lende-Kuunderlinie en de Bekhofschaans. Dit diel van de dag is alliend veur geneudigden. Vanof 14.30 is dan et diel Living History an beurt, mit daorin een grote rolle veur een groep Bourtanger dragonders en de ooldste kiender van de basisschoelen van Berkoop, Buil en Noordwoolde. De warkelike eupening is in dit diel opneumen, waorbi'j ok de beide Stellingwarver burgemeesters een belangrieke rolle speulen zullen. Bi j de eupening zal ok een bod onthuld wodden, daor gegevens over de schaans op te lezen binnen.
Uut Bourtange kommen niet alliend dragonders. De groep nemt o.e. een peer kenonnen mit, die ze vanzels ok bruken zullen...
Et zal dudelik wezen, et wodt een hiel spektaokel daor bi'j de eers zo rustige Bekhofschaans. Iederiene die dit graeg mitmaeken wil is van hatte welkom. De wegen naor Bekhof toe wo'n middags veur et deurgaonde verkeer ofsleuten. Bezukers an et gebeuren kun liekewel de auto kwiet an de Madenweg of op et stok laand schuin tegenover Bekhof.
Veur et onderwies is een lessepakket ontwikkeld dat veurofgaonde an de eupening van de schaans op de schoelen in de buurt bruukt wodden zal. Ok zal in et begin van de meimaond histo-tolk Frank Spijkers uut Buil bi'j die schoelen langes mit een speciaol pergramme, zodat de kiender veur de eupening al et ien en aander over schaansen en waeterlinies weten.
Et doel is dat de warkgroep mit daorin vertegenwoordigers van de verschillende orgenisaosies nao de eupening van de Bekhofschaans kieken zullen as d'r veur de ere schaansen in de buurt én de Lende-Kuunderlinie ok extra ommedaenken wezen kan. De veur dit projekt saemenwarkende orgenisaosies bin: Veriening Historie Weststellingwerf e.o., Landschapsbeheer Friesland, Staatsbosbeheer/It Fryske Gea, Dörpsarchief Berkoop, Plattelaansprojekten Zuudoost Frieslaand en de Stellingwarver Schrieversronte.

Oons hatte ligt bi'j jow hiepeteek

In et HATTE van de Stellingwarven staot al 105 jaor dé baank van de Stellingwarven. Wi'j kennen de regio van binnen en buten, en holen mit HATTE en ziel van heur specifieke eigenschoppen.

We weten wat d'r speult, we weten wie d'r leeft omdat we d'r wonen, warken en de Stellingwarven sociaol verstarken. Wi'j hebben oons HATTE verpaand an de Stellingwarven, omdat we d'r krek as jow diel van uutmaeken.

'Wi'j hadden oons hatte verleuren an disse woning, mar wollen volledige zekerhied dat et ok financieel een prima plaetien wodden zol. Oonze financiële zaeken laoten we sund jaor en dag mit een gerust hatte over an Bank Bercoop. Zi'j praoten dezelde tael en weten waor ze et over hebben. Zo hoeven wi'j alliend nog mar te genieten van de rust en ruumte die we hier hebben.

Douwe en Hilda Dijkstra en de kiender Julian en Daniëlla, Ni'jhooltpae

BANK BERCOOP

Bank Bercoop N.V. is een 100% dochter van Friesland Bank N.V.

Bank Bercoop,
de baank die jow tael praot,
hiet jow van HATTE welom

Berkoop Til (0516) 45 35 00 • Wolvege, Til (0561) 45 30 40